

A MAGYAR ZSIDÓK LAPJA

5. ÉVFOLYAM, 48 SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGÉSZ ÉVRE 14. FEL-
ÉVRE 7.50. NEGYEDÉVRE 4. PENGŐ.

M. KIR. POSTAI CSEKKSZÁMLA: 19109.

ZSIDÓ LAP

MEGJELENIK MINDEN HÉTEN; CSÜTÖRTÖKÖN

1943 DECEMBER 2

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
VII., NAGYATÁDI SZABÓ UTCA 32.

TELEFON: 221-640. 227-172.

Az Országos Rabbi Egyesület

intelme

a magyar zsidósághoz!

Az Országos Rabbi Egyesület e sorok útján intelemmel fordul a magyar zsidósághoz.

Sajnálattal látjuk, hogy azok az adományok, amelyek az utolsó hetek és hónapok folytonos kérelmeire a munkatáborosok céljaira megérkeztek, nem elégségesek. A táborokból a felszerelés hiányossága miatt súlyos panaszok érkeznek. Nem viselhetjük el annak tudatát, hogy testvéreink rongyos ruhában, sokszor alsó és felsőruha nélkül veszélyeztetik egészségüket és életüket. Idehaza van jó ruha és van jó alsónemű.

Az első a munkatáboros!

Ez a magyar rabbikar véleménye és az Országos Rabbi Egyesület e sorokkal az egész magyar zsidóság előtt a vallási kötelem és Istenhez való hűség megnyilatkozásának jelenti ki a ruha- és pénzadományozást a munkaszolgálatosok részére. Felhívjuk az ország valamennyi zsidó közületét arra, hogy a gyűjtés erélyes propagálásával és az adományozások megkövetelésével mentse meg a zsidó munkaszolgálatosok életét és egészségét.

Zsidó Testvéreink! Küldjétek el az életet jelentő, hűséget és becsületet megmentő ruhákat a Hadviseltek Bizottságához (VII., Sip-u. 12.).

AZ ORSZÁGOS RABBI EGYESÜLET ELNÖKSÉGE:

Dr. Bernstein Béla s. k. diszelnök Dr. Groszmann Zsigmond s. k. elnök

Dr. Hevesi Ferenc s. k. alelnök Dr. Kálmán Ödön s. k. alelnök Dr. Wallenstein Zoltán s. k. alelnök

Dr. Friedmann Dénes s. k. pénztáros-alelnök Dr. Kalina József s. k. titkár Dr. Kohn Zoltán s. k. ellenőr

Irodalom, művészet, tudomány

terén a magyar zsidóság sok értékkel járult hozzá a magyar szellemi élet örök világkiállításához s az utolsó félvszázad magyar művelődéstörténetének alig van lapja, amelyen ne találkoznánk magyar zsidók neveivel; hol többel hol kevesebb, hol ékeesebb, hol szerényebb eredményekkel. Nevek? — közismertek és közismertek az alkotások is. Nem vehető rossz néven a magyar zsidóságtól, ha szerény büszkeséggel pillant végig azon a munkán, amellyel a szellem birodalmában is — mint ipar, kereskedelem és vállalkozás terén — résztvevett a félvszázad fejlődésének hatalmas magyar lendületében. Ép mai helyzetünkben nem lehet ezen csodálkozni —, amikor annyian veszik tagadásba a magyar zsidóság magyar értékét. Hónapok mulnak el anélkül, hogy erről beszéljünk, de néha egy-egy esemény felvilágosítja a kérdést, amely talán nem is kérdés. Emlékezzünk vissza — nem volt olyan rég — Marczali Henrik síremlékének felavatására, amikor tanítványai oly felejthetetlen szavakban méltatták Marczali életének művét, hangoztatva, hogy nem is volt szüksége asszimilációra, annyira magyar volt, magyar érzületében és gondolatvilágában, tudományos munkája lelkületében és irányában. Nagy magyar tudós, aki egy somogy megyei zsidó pap házából indult el és szívében őrizve mindvégig annak hazafias és vallásos tanításait; s nagyszerű eredményeket ért el tudománya világában, az élet és a jövő számára mentve ki az engesztel birodalmából egész korszakok életének kincseit, tanulságait, dokumentumait.

A történetíró után most a költő felé fordul pillantásunk. Kiss József születésének századik évfordulóját ünnepeli a magyar zsidóság, a költőt, aki a magyar nyelv szépségeiben mélyült el, ujjtöként is mindhaláláig hűen a nagy magyar klasszikusok fényes nyomdokaiban járva. Már gyermekfővel, szomjasan issza be szíve a magyar nyelvnek fényét és zenéjét, de aggkorában, magyar költő dicsősége ünnepelt bércein sem tagadta meg őseit — mindig jó zsidó és büszkén magyar s amikor elkövetkezett a trianoni tragédia: verseiből forró könnyek hullnak s lantján a hazafias lírának új, fádalmas hangjai remegtek.

„Hiszek a zsidóság jobb jövőjében...”

Csendes beszélgetés Hevesi Ferencel

Ólmos, ködös eső ereszkedett a városra és az alászálló alkonyat rohanva üzte el a tépelődésre hajló kora délutánt. Amikor a sáros utcáról betértünk dr. Hevesi Ferenc főrabbi otthonába, a meleg környezetnek a házigazda hívására és egyéniségére valló hangulata első pillanatra megragadott bennünket... Menyegyzetig érő polcok, roskadásig megvakva könyvekkel: Hevesi Simon könyvtára és fának könyvei egymásmellé sorakoztatva. Egyetlen kép a falon: Hevesi Simon portréja, Hevesi Ferenc festménye... Az íróasztalon két sikereken és eredményekben gazdag papi élet tarka emlékei és sok kézirat... A kis zongorán Mozart-szonáták, Hevesi Ferenc kedves melódiái... Könyvek, festőecsetek, hangjegyek és félig beírt papirlapok: sok-sok munka, tudomány, művészet lenyűgöző értékei — kezdet, mely folytatást, eredmény, mely fokozásra vár.

Hevesi Ferenc hosszú betegsége után már lábadozik. Mélytűző szemének barátságos mosolya int felénk. Frissesség és jókedv, erő és szelidség sugárzik arról. Mindenekelőtt megkérdezzük, hogy akar-e üzeni valamit hívei számára.

— Első szavam: köszönet — mondja Hevesi Ferenc — azért a sok szeretetért, amely betegágyam felé áradt. A főünnep előtt lettem beteg és akkor kaptam meg a főrabbi címet hitközségemtől. Az ünnepek, a betegség és a kinevezés sok kedvesség megnyilatkozására adtak alkalmat: a sok szép levélre, a megható érdeklődésre és jókívánságra személy szerint nem tudtam felelni, ezt a lehetőséget ragadom meg és megszorítom azokat a baráti kezeket, amelyeket felém nyújtottak az elmúlt hetekben s Isten áldását kérem összes híveimre, minden zsidó testvéremre.

— A napokban is megtiszteltetés érte főrabbi urat az egyik legrégebbi egyesület részéről?

— Erről is szólnom kell: nagyon hálás vagyok az OMIKE-nek, bármilyen szomorú is számomra, hogy megboldogult édesapám helyét kell elfoglalnom, mégis ezzel módot adtak nekem arra, hogy azokat a zsidó közművelő eszméket tovább szolgáljam, amelyeknek érdekében apám harmincöt év előtt az OMIKE-t megalapította.

— Milyen tervei vannak, főtisztelendő uram?

— Betegségem idején a legfájdalmasabb az volt számomra hogy távol kellett lennem a templomi szószéktől és az iskolai katedrától s nélkülözni kellett könyveimet és íróasztalt. A könyv számomra a legelőbb valóságot jelenti, amelytől elszakad-

nom lehetetlen. Most, hogy újra olvashatok, erőim újjáéledését érzem. Amikor a kórházba kerültem, félbemaradt filozófiatörténetem második kötete. Azt szeretném mielőbb befejezni. Amint orvosaim megengedik, újra megkezdem papi szolgálatomat. Tudom, hogy híveim várnak. Érzem, hogy a kapcsolat, mely velük összefűz, legfeljebb kimélyült Tanítványaim, a rabbijelöltek, betegségem idején is ragaszkodással kérték utbagyázásaimat. Boldogan fogom előadásaimat folytatni számukra. Egyébként mindent ott szeretnék folytatni, ahol abbamaradt.

— Az utóbbi idők sok töprengése érte-e valami változást életlátásában?

— Valóban sok mindent másképpen látok most, mint azelőtt. Ha az ember így a sors akaratából az élet szenvedéseinek meggyéjére kerül egy időre, megtanul sokat befelé tekinteni. Egyébként az élet számomra

mindig eszköz volt csupán eszményi célok megvalósítására. Olyan volt nekem, mint a kard a vivő kezében: ha eltörik, nem a kardot, hanem a vesztett párbajt sajnáljuk. Amikor otthonból a Szeretet-kórházba szállítottak, akkor sem az életet sajnáltam, hanem a célokat, amelyeket még nem valósíthattam meg.

— Szeretnők véleményét hallani a zsidóság jövőjére vonatkozólag.

— Soha nem szüntem meg hinni, töretlenül hiszek ma is a zsidóság jobb jövőjében. Tőlünk függ, hogy az idők viharában becsülettel megálljunk, hogy a kötelességteljesítés próbáját kiálljuk. Meggyőződéseim, hogy a becsület és hűség meghozzák gyümölcseit.

.... A fiatalon ősz Hevesi Ferencről mélyen elgondolkozva távoztunk: különös élet, mindössze négy és fél évtized — előtte van még a jövőndő, sok terv, sok cél megvalósítására. Az elhivatottság tüze izzó fénnnyel lángol lelkében. A külvilág számára azért van, hogy belső világának olthatatlan hevületével megneemesítse. Legszebb ványa: a szellemiség kinészeiből minél többet, minél értékesebbet önmagának megszerezni, hogy azután mindent-mindent elajándékozhasson...

(—a—f)

Ritka látványosság lesz a Családvédelem jótékonycélú vására

December 7-én nyílik meg — mint már legutóbb bejelentettük — a Hollán-utcai Kulturház (V., Hollán-u. 21/b) dísztermében a Pesti 1. Hitközség Hadviselték Bizottsága Családvédelmének az a jótékonycélú vására, amely nemesszívű adakozók áruit használja fel arra, hogy az értük befolyt összegekből juttathasson támogatást a szegénysorsu munkaszolgálatosok özvegyeinek, árvaiknak és keresetnélküli hozzátartozóinak. Ritka alkalom ez, hogy a zsidó szív megmutassa: mennyire együttérző azokkal, akiket a sors özvegyiségre, árvaságra vagy támasznélküliségre juttatott.

Ritka látványosság lesz ez a jótékonycélú vásár. Konturjai már kezdenek kibontakozni a Hollán-utcai kultúrteremben, ahol kora reggeltől késő estig hordják össze mindazokat az árucikkeket, amiket erre a célra felajánlottak. Egy kiváló iparművész elgondolásai alapján (őszinte köszönet érte a kitűnő művésznek, aki nem is zsidó vallású és önzetlenül állt az akció rendelkezésére) rendezik el osztályok szerint a különböző olyan árucikkeket, amelyekre ma szüksége van mindenkinek. Saját szükségletének kielégítésével gyakorolhat tehát jótékonyt az a vásár minden látogatója. Büffé is lesz, amelynek vezetését Fábrián Béláné vállalta, míg a kiszolgálást a kórházlátogató női bizottság tagjai végzik majd el. A vásár minden napján teadélutánok is lesznek.

Müller Rezső, a Családvédelem fáradhatatlan vezetője a jótékonycélú vásárral kapcsolatban a következőket mondotta nekünk:

— Legelső sorban hálás köszönettel adunk az Országos Hadigondozó Szövetség vezetőségének, amelynek tagjai nagy megértéssel és szeretettel — igazi átérzéssel a nemes célnak, amelyet a vásárral szolgálni kívánunk — segítettek minket ahhoz, hogy a vásárt megrendezhessük. Másodszor őszinte köszönetünk illeti azokat, akik valóban ritka áldozatkészséggel siettek segítségünkre és a legkülönbözőbb árukat ajánlák fel a jótékony cél szolgálatára. De a legnagyobb elismerés feltétlenül azoknak jár ki, akik hetek óta körzetenként és kerületenként agítanak a vásár sikere érdekében. Nemes hölgygárdánk eme kiváló tagjai: Leimdörfer Ferencné, Leimdörfer Arminné, Sebestyén Miksáné, dr. Fritz Zsigmondné, Weiser Béláné, Réz Kató, Unger Edéné, dr. Glasner Imréné, Braun Józsefné, Kun Dezsőné, Szilas Arminné, dr. Karácsonyi Pálné, mint kerületvezető hölgyek buzgólkodnak hetek óta, hogy mozgassák az egész pesti zsidóság érdeklődését és szívét a vásár sikere érdekében. A központi bizottság tagjai: Landesmann Lászlóné, Réti Sándor és Apfel Dezső pedig az adminisztráció és a szervezés nagy feladatát oldották meg a legtökéletesebben.

Ágymatracok nagy választékban. Lenszámmával 1 ágymatrac személyzeti P 80 —, textilpótló P 127.50, kenderszövet natur P 127.50, kenderszövet festett P 177.50. Szőrrel töltve erős, festett kenderszövet P 404.40. Reschofszyk-paplan, VIII., Baross-u. 59. sz.

A magyar zsidóság hódolata Kiss József emlékezete előtt születésének századik évfordulóján

November 30-a valósággal a magyar zsidóság „Kiss József-emléknap”-jává szélesedett. Ezen a keddi napon három különböző helyen is hódolt a felekezet halhatatlan költő-fiának emlékezete előtt. Délben a költő Kerepesi-uti temetőben lévő sírjához zárandokoltak el az OMIKE Kulturtanácsának képviselői és Kiss József tisztelői, délután a Hősök Emléktemplomának szószékéről hangzottak el a kegyeletes megemlékezés szavai, este pedig a Magyar Zsidó Szabadegyetem Kiss József-emlékünneppel nyitotta meg idei előadássorozatát.

SZÉP ERNŐ EMLÉKBESZÉDE

KISS JÓZSEF SÍRJÁNÁL

A Kerepesi-uti régi zsidó temetőben, ahol Nagymagyarország közéletének és irodalmi világának annyi nagysága alusza örök álmát, talált nyugvóhelyet Kiss József is. Dr. Vadász Lipót m. kir. igazságügyi államtitkár, az újpesti Wolfner-család és Vészi József sírkövei mellett áll méltó síremléke, amelyet annak idején a Pesti Izraelita Hitközség emelt a költőnek és hitvesének halálporai fölé.

Kiss József gyermekein kívül, írók és felekezeti vezetők, továbbá a Kiss-család néhány barátja és tisztelője állta körül ezen az esős, sáros kedd délelőttön a költő síremlékét. Az IMIT-et Wertheimer Adolf elnök, a Pesti Chevra Kadisát, amely a temető gondozója, Fürst György elnökhelyettes és Ripper Frigyes előljáró, az OMIKE Kulturtanácsát pedig Csörgő Hugó elnökhelyettes, Szép Ernő, Rubinyi Mózes, Bacher-Rodrogh Pál, dr. Katona József és mások képviselték. A tisztelők és barátok sorában ott voltak többek között: nagysárosi Szirmai Oszkárné és dr. Krenner Miklós (Spectator) ny. tankerületi főigazgató, a neves publicista.

Szép Ernő, aki Kiss József lapjánál, a HÉT-nél kezdte pályafutását, elhelyezte a költő sírjára a nemzetiszínű szalaggal díszített babérágat és a következő emlékbeszédet tartotta:

— Pénteken reggel tíz óra tájban vittem fel, vagy öt esztendőn át, „Kronikás” helyet a szerkesztő urhoz. Ágyban volt még, sokat betegeskedett abban az időben szegény szerkesztő ur. Mindig megkínált egyiptomi cigarettával és mindig megkínált előleggel: rendszeren három vers volt már előre kiíratva. Sokszor rajztábla feküdt a

paplanon, rá volt erőltve rajzszegekkel az árkus papíros; szépen megkértem és szerkesztő ur olyan kedves volt, az ő éneklős szavával felolvasta a verset, amit álmatlanságában írt az éjszaka. Jó volt ő, gyöngéd minden fiatalhoz, akit A HÉT írói közé bebocsátott. Szerdánként, mikor konferencián voltunk szerkesztő urnál, avval piritott el bennünket, hogy az utolsó számban megjelenjünk versünket felolvassa az ott körbeült felnőtt írói előtt, mert azok biztos nem olvasták. Külön megdicsért minden sort, minden szót, amely arra méltó lehetett. Még a múlt számban megjelent prózákat is méltatta, úgy tudott egy mondatért, egy jelzőért, egy hűséges szóért lelkesedni, mint egy huszéves riporter. Akkor ilyen szent kis riportereink voltak.

— Senki jobban a betűkhöz nem értett, mint Kiss József; esküdni lehetett az ő ítéletére: Soha a fülemben el nem hal a Kiss József gyengéd szivhangja; a mosolyt, ami elfutotta, a szemét és leányosan rózsaszín orcáskáit, azon rózsás fényével látom még csak élek. Olybá tűnt az a rózsaszín derengés a Kiss József orcáján, mint a papírszárnyú átrózsalló gyertyafény, ha biciklista jön, akinek ez a stanieli a lámpája. Egy lélek ünnepének a kiszűrődő fénye volt az és a gyengéd hárfás szó, mely a száján kiszállott, ha az esőről beszélt is vagy a nyomdáról, olyan megejtő mód hatott az

A százéves Kiss József

Irta: CSERGŐ HUGÓ

(Elhangzott a Pesti Izr. Hitközség Szabadegyetemének Kiss József-emlékünnepe.)

Százéves volna ma, ha élne. Hát nem él? Költő élete a halálával kezdődik: akkor lendül át a halhatatlanságba. Mily könnyen is adományozzuk a halhatatlanságot az élőknek, holott a glória örök fénye csak holta után koszoruzhatja a költőt — ha valóban az volt: — költő...

Kiss József: az. De kell ezt még hangoztatni? Ha kortársai sorában Vajda Jánost, Radványi Gyulát, Ábrányi Emilt, Bartók Lajost, Endrődy Sándort méltán és vitatlanul költőnek ismeri el az utókor és ha a költő akadémiai babérja övezi e korból Szász Károly, Vargha Gyula, Jakab Ödön érdemes nevét: mért dul a vita ma is még Kiss József körül? Ha nem is arról, hogy költő — de a körül, hogy milyen költő? És főként arról, hogy magyar költő-e?

Most pedig ne hivatkozzunk csak ódájára a Naphoz, sem balladájára Ágota kisasszonyról, sem a bátermi sóhajára a Hortobágyról, sem rémülő, de mégis dacos öntudatu felkiáltására a trianoni gyászban: Ne üzzetek el!... — hanem öleljük fel emlékezésünkbe Kiss József életének egészét, úgy, ahogy az verseiben tükröződik vissza. Mert a költő verseiben él és — függetlenül az élet szíró sokszor dezilluzionáló részletezésétől — úgy öröklődik meg a halhatatlanságban, ahogyan verseiben él. A vers

adja vissza a költő belső énjét, igazi életét, gondolatait, vívódásait, vágyakozásait, érzéseinek azt a százfelé vibráló skáláját, amiben egyénisége kiteljesül és amiben beteljesül ő maga, úgy, ahogyan befelé, legbelül él. Ha idézzük a kort, amelyben Kiss József fellépett, ha nézzük a nagyokat, akik előtte jártak s a kortársakat, akik vele együtt a magyar Parnasszus körül rajzoltak, ha tekintjük hatásait, melyet a maga korára és az utána következő korra tett, — mindezt pedig saját írásain keresztül, függetlenül származásától és függetlenül a külső viszonyok mellékkörülményeitől vesszük górcső alá: akkor az utókor számára is vitathatatlan, amit e század elején irodalom és közönség egyaránt elismert, hogy Kiss József a Petőfi—Arany—Tompá nagy triászát követő magyar lírában Vajda János mellett az első sorban áll, Vajda János halála után pedig Ady Endre kibontakozáság a legnagyobb élő magyar költőként szerepel s neve, dicsősége halála után is a magyar irodalmi égből csillagjai között ragyog.

Felhők eltakarhatják átmenetileg az égből tiszta sugárzását, de a felhők az idők tisztító viharában végre is epárolognak és akkor a magyar éjszakában a csillag csak tisztábban ragyog, világít és melengét is, — mindegy, hogy kisebb vagy nagyobb csil-

lag-e: — a csillag: csillag s az égen tűnődölköve, a földre ragyog le.

A költő, kit magyar költőnek hirdetünk, „Zsidó dalok”-kal lépett fel az emancipáció első évében, 1868-ban. A zsidó Simon Judit karján vonult be a Kisfaludy Társaságba, a magyar irodalomtörténet atyamesterének, Toldy Ferencnek patronátusa alatt 1875-ben. „Az ár ellen” majd fel Tiszacsizlár esztendőjében, 1882-ben s az odesszai pogromon tör ki keserősége 1905-ben. „Ünnepnapok” címmel áhitatos templomi énekekkel ajándékozza meg felekezetét 1883-ban. „Jehova” című megrázó költeményében Adonáj dicsőségét zengeti a sorscsapások tragikumában sem meg nem ingó Jóbbal és „Legendák a nagyapámról” címmel kaftános ösét, Reb Mayer Litvákot énekl meg zengő magyar stanzákban.

Mert magyarul zengtek a „Zsidó dalok”, a zsidótárgyu balladák, az „Ünnepnapok”, a „Jehova” fenséges sárámai épügy, mint a „Legendák” legendás nagyapjáról. Olyan zengzetesen és tisztán magyarul, akár Mikszáth zamatos magyarsága a „Tót atyafiak”-ban, — tót író volt-e ezért Mikszáth és zsidó költőként lehet-e a magyar költők sorából kiközösíteni Kiss Józsefet, mert magyar zsidó érzésvilágával gazdagította a magyar költészetet? Kiss József költészetének éppen az ad kulturtörténeti jelentőséget, hogy az oly sokáig kiközösített magyar zsidóság magyarsága hangsúlyozódik ki benne Balladáiban így forr össze szegény Árje sorsa Barna Eszterével, Hosszu Jónásé a Szép Batónéval, magának Kiss Józsefnek gyermekekora is így fonódik együvé a faluja-

is, akár ha zenélő óra hangja üti meg az ember fülét. Ismerik kérem a kézírását: a keze éppen olyan finom volt, mint minden betűje; hosszukás, halovány szíromhoz volt az ő könnyű kis keze hasonlatos. Soha senki Kiss Józsefet sietni nem látta. Lépe sejt nem lehetett hallani: úgy lépdéglét ezen a piszkos világon, mint a kert fűvén sétál a madár.

— Kiss József... ha ma elmegyek egy melléktucán és ezt a nevet látom egy szuszterműhely felett vagy egy k's szallizlet felett, olyan zendülete támad akkor is a lelkemben ennek a legeslegmindennapibb nevezetnek, úgy elcsodálkozom... az én életemben ennek a névnek templomi hangzata van; ünnepnap ez a név; ez a név maga a tündéri költészet.

— Így haladok a Kiss József névnek ünneplő zendületével a földön életem végéig és így hallom magamban a Kiss József sorait is zendülni, zengeni. Ha eszembe jut egy Kiss József-vers, az nekem szöveg, hanem ének a fülemben, a szívemben. A világ poézisében magam csak hármat tudok még, akiknek ez a varázslat adatott, ez, hogy a verseik maguk zenésítették meg magukat: Csokonait, Heine-t, Musset-t.

— Köszönjük, Kiss József, Neked, köszönjük andalító szeráf, hogy eljöttél élni a földre s az életet elénekelted.

— Köszönjük a sorsnak, hogy hetvenhét esztendőig engedett a Te gyöngye kis testednek. Olyan gyöngye voltál, olyan zajtalan, olyan alig való voltál, testi elmúlásod annyi volt, mint egy virág leesése, egy pillangó szárnyának őszi összecuszkodása, egy elbágyadt szél utolsó sóhajtsága.

— Micsoda erő lettél te, gyöngye Kiss József, micsoda erő lettél mibennünk, milyen

ragyogás lettél bennünk és felettünk, sugaras csillag lettél, hogy büszkén emeljük a fejünket, Reid fő tekinteni.

— Idők fordulnak, nemzet nyelve is elcsúszta magát; szavakat hány el és újakat aggat; újabb formák, irányok kerekednek; elvénhednek igazságok és fogalmak, frissek lépnek hivatalba... de a nép beszéde tudjuk, ezer esztendőn át is alig-alig változott, a legrégibb nótát is érti mindenki és érteni fogják minéig azt a dalt, amelyik ma terem a tanyákon. Így fogják érteni,

mint a népdalt és halgatni, mint a madár szavát. A Kiss József dalát is. Nem tudom elgondolni, hogy a legmesszibb jövődökben is meg ne értesse majd valaki, mit tesz az: oh, mért oly későn, levelek hullása, daru távozása idején... meg mit tesz az: valahol messze, valahol régen... Nem lehet, nem, nem türök el az a lemez, amelyre Kiss József dalát az idő felvette; nem vénehet és nem halhat el a Kiss József dala, míg magyar él ezen a földön és a szívet szívnek fogják nevezni.

Emlékistentisztelet a Hősök Templomában

A temetői megemlékezés után délután fél 3 órakor a Hősök Templomában emlékistentisztelettel folytatódott az ünnepségek sorozata. Zsufolásig megtelt padsorok előtt előbb Abrahamsohn Manó főkantor, a kórus kíséretével, elénekelte a Mattauvó imát, majd a kar Fischer Sándor karnagy megzenésítésében Kiss József „A Te sátraid, Jákob, oly üdítő s épek!” kezdetű zsoltárát adta elő. Ezt a zsoltárt még negyedszázzadal ezelőtt irta a kórusos költő, de az akkori idők elfoglaltsága miatt nem lehetett megzenésíttetni. A költő ravatalánál tette a hitközség akkori elnöke, néhai Lederer Sándor azt az ígéretet, hogy ezt és „Ének” című zsoltárát a költőnek beiktatják a templomi áhítat imarendjébe. A hitközség előjárósága ezt az ígéretet váltotta valóra most, a centenáriumon, amikor Fischer Sándor karnaggal megzenésíttette mind a két zsoltárt.

Szárnyalva szálltak az ég felé az ünnepi áhítat hangján a zsoltár gyönyörű akkord-

jai, majd, amikor a zenei hangok elhalkultak,

DR. GROSZMANN ZSIGMOND FŐRABBI

lépett a szószékre, hogy az egyház hódolatával övezze körül a nagy költő emlékeztet:

— Kegyeletes érzélemmel gyűltünk egybe ez órán Istennek templomában, hogy megemlékezzünk kórusos költőnkéről, Kiss Józsefről, születésének 100-ik évfordulóján. Egybegyűltünk, hogy megköszönjük Istennek kegyelmét, amiért egykor adta őt nekünk. Ünneplő Gyűlékezett Kiss Józsefnek lelkivilágát legáltalában saját szavaival jellemezhetjük, ami őn zengett: „Az én világom egy álomvilág”. Olyan volt ő, mint ama bibliai Jákob, akiről e héten olvassuk az Írásban: „Álmodt és azt álmodta, hogy egy lajtorja köti össze a földet az éggel.” Kiss József úgy álmodta, hogy az idealizmus az a fenséges lajtorja, amely őszerektől a földi holyongókat az égi fenség

beli református lelkész emlékével — amint hogy az a zsidóság, amelyből Kiss József kisarjadzott, nagyrészt már benne gyökerezett a magyar talajban, nem kellett előbb átplántálódnia, magyar talajból nőtt ki már — mint Székfi Gyula mondja Marczali Henrikről: — magyarnak született, asszimilációra nem volt tehát szüksége.

A Rima völgyében ringott Kiss József bölcsője és a mezőcsáti alvégi kocsmában magyar legények nótázása duruzsolt altató dalt a kis zsidógyerek fülébe, a felvidéki református paplakban pedig a jólelkű, ősz református lelkész tárta előbe a könyvek csodás, igéző világát, amelyben életrekel „Makabi harca, Zrinyi vége, a győzelem és a halál” — hogy szívta magába a könyves szoba rejtélyében az életrekelő képeket és mily boldog hévvel kelt mindannyiszor utra a gyermek — ünnepelt öltve — az alvégi zajos kocsmaházból a felvidéki csendes paplakba, ahol a lelki malasztok után fehér cipóval kedveskedett neki a tornácra a tiszteletes nagyasszony!.

Ó hányszor röpíti vissza később valami titkos erő erre a csöndes, messze tájra, ahol: „valaha régen — megástak egy sirt — a temetőszélen, — fája elcsüppent — hantja behorpadt. — hogy ki nyugszik ottan, — azt én tudom csak, — én tudom csak... — Te alszol ottan, — édes jó anyám, — kiellen gondt közt, — sívdér éjszakán”. — és haladallal áldoz a református pap emlékének, ki anyját eltemette és áldást mondott sirhalmára.

„Megáldom érte nyughelyed.

Hogy legyen álmod, jó öreg te,

Oly csendes, mint volt életed...”

De nem volt csendes a költő élete, ahogy küzdelmes útja, elég korán, a faluvégből a nagyvilágba kanyarodott. A létharc küzdelmeinél is fájóbb volt a belső harc, amelyben — a csúcsra érve is — önmagával, korával és még életében az utókorral viaskodott. Ezek a belső harcok, vívódások egyaránt verődnek vissza hol borongón, hol keserűn, hol dacosan Kiss József lírájában, vallásos és hazafias költészetében, de epikai költeményeit is ez a borongó belső lírája fűti át.

A mi generációnk már Kiss Józsefet hírének teljességében ismerte meg és diák korunkban csillogó szemünk megbűvölt csodálattal nézte a Kisaludy meg a Petőfi Társaság hírességei sorában Kiss Józsefet. Mi láttuk még magános útjain Vajda Jánost, a Gina költőjét, ki örökszép strófákkal az égbolt fenséges Niobéjának hódolt Szász Károly, Vargha Gyula és Jakab Ödön tiszteletét a gimnázium padjaiban nevelték belénk. A Petőfi Társaság elnöki székében Jókai Mór trónolt, Komócsi József volt a szerelem költője és Bartók Lajos koturnusos pátozsa, Ábrányi Emil francia lendületű magyar hazafias költésze sugározta be nemzeti ünnepeinket. Együtt keseregünk Enderődy Sándor kuruc dalaival, áhítattal merülünk el Reviczky Gyula búskomor halk rezignációjába és szárnyaltunk magasba a „Pán halálá”-nak diithirambikus szárnyalásával.

De a múlt századvég e költői közül valahogy Kiss József állott a legközelebb hozzánk és gimnáziumunk irodalmi ifjúságát ünnepnek érezte, ha a Petőfi Társaság évi nagygyűlésein az Akadémia nagytermében,

Jókai Mór elnöki megnyitójának vagy felolvasásának zengő muzsikája után megszólalt Kiss József és hosszan elnyúló, kissé éneklő hangján elrecitálta legújabb költeményét. Eleven emlékeztetünkben ég még diákkorunkból a „Tűzek” frenetikus hatása, benne az örökszép négy sorral, mely a költő sírkövén épításműként hirdeti fájo vallomását:

Az én mezőmön nem értek kalászok,
Az én aratásom egy marék virág,
Az én gyönyöröm az álomlátások,
Az én világom egy álomvilág...

És rajongtunk Kiss Józsefért, mint A Hét szerkesztőjéért, költők és írók patronusáért, akinek lapjában megjelenni arriválást jelentett. Kiss József és A Hét maga köré tudta vonzani a magyar irodalom régi és új legjelesebbjeit.

Remekművek bölcsője ringott A Hét-ben, Ambrus „Giroflé és Giroflá”-ja, Molnár „Gazdátlan csónak”-ja, Krudy „Vörös postakocsi”-ja itt indult diadalutjára és Kiss József ösztönző suggesztívitése nélkül talán el sem indult volna.

De ki győzné harminc évfolyam örökbecsű írásainak csak legkülönbjeit is felsorolni? Volt idő, amikor A Hét a magyar Parnaszszust jelentette és A Hét gárdájához tartozni: felért a patinás irodalmi társaságok tagságával. Új szellem, új hang, új stílus kelt szárnyra ebben az irodalmi folyóiratban, de ez az új irány nem jelentett szakítást a nemesebb hagyományokkal, sőt azokat az élet levegőjével frissítette fel s a ter-

gel. Olyan volt ő, mint ama bibliai József, akinek nevét viselte és akiről írva vagyoni: „Ime itt jön az álmok álmodozója.” Álmok országában érezte magát otthon. A nagy német költő dalol a föld felosztásáról. Mindenki sietett, hogy javakat szerezzen magának a földi kincsekből, csak a költő jött elkésve. Hol volt a költő? Istennél. És szólt az Isten: Mindig nyitva áll számodra az Ég kapuja. Ilyen volt Kiss József, az álomlátó. A költőnek lelke hárfá, amelynek húrjait megpendíti az eseményeknek változatossága és Kiss József az ő földi létének során annyi esemény behatásának volt kitéve és minden esemény megszólaltatta az ő lelke hárfájának húrjait és édes daloknak melodiját hozta a napvilágra. Iskolába képződő gyermek volt, amikor a dicső 1848-iki magyar szabadságharc végigdult a hazán és akkor a gyermek látta a magyar hősiességet, látta a magyar zsidó honvédek honszerelmét és ez mind belevesződött az ő lelkébe. Azután látta a szabadságharcot követő abszolutizmusnak hatalmát, amikor erőszakkal germanizálták a magyart. És ekkor látta, hogy a magyar zsidó az erőszakos németesítésnek hamuja alatt is ébren tartja a magyarosodásnak szent tüzét és látta már mint ifju, hogy amidőn 1860-ban az októberi diploma új reményeket ébresztett a magyar nemzet kebelében, a magyar zsidóságnak lelkéből magasra fellángolt a hamu alatt lappangó honszerelm, hogy teljes erejével megmutassa az ő magyar voltát. És azután látta a dicsőséges 1867. esztendőt, amikor a király és a nemzet békülé jobbot nyújtottak egymásnak és hogy ugyanazon

esztendőben a magyarság törvénybe iktatta az emancipációt. Egyenjogú lett a zsidó ebben a házban, olyan polgár, mint az ország bármely polgára. Azután látta a magyar baba fölött beborulni az eget, amikor a mesterségesen szilított zsidógyűlölet a vérváddal Tiszaeszlár árnyékát idézte elő és akkor látta a magyar-zsidóság lelke fájdalmát és végzúgott és kongott az ő magyar zsidó lelkén is az elnyomatásnak a fájdalma. És megadott neki, hogy lássa, mint kiérül felettünk a rap, látta, hogy közeleg a milleniumnak dicsőséges esztendeje, amelyet megelőzőleg rehabilitálta a magyar törvényhozás a zsidóságot és immáron egyenjogosította a zsidó vallást, reepialta a zsidó hitközségeket, egyenrangúvá tette a baba történelmi egyházával. Ó, mennyi boldogság! És akkor a költő lelke is boldoggá lett és az álmokat látó költő megvalósulni látta a magyar zsidó embernek álmait. Multak az esztendők és látta közeledni az első világégésnek borzalmait és a világégés alig mulott el, láttnia kellett, hogy ismét végigzug a hazán a zsidógyűlöletnek vihára, kiszabadulnak az antiszemizmusnak furiái és ez egykoron olyan sokat álmodott emberi egyenlőség porba hullása miatt, busan hajtotta fejét a sir felé. Ime, az álomlátó, akinek álmai nem tudtak megvalósulni

A HONSZERELM ÉS VALLÁSI HÜSÉG GYÖNYÖRÜ HARMÓNIAJA

— Vajjon kedves Testvéreim, magyar költő volt-e Kiss József? Amikor megszólaltak az ő dalai, amikor elénkbe vetítette a magyar falunak és nagyvárosnak tá-

ját, amikor meglevenítette a magyar embert és a zsidó embert, amikor nála a zsidó ember csak vallásán volt zsidó, de egész lénykedésében, egyéniségében, érzésében magyar volt: lehet-e egyáltalán arról vitatkozni, hogy magyar költő volt-e Kiss József? Hiszen felfigyelt az ő dalára Toldi Ferencről, a magyar irodalomtörténet atyjától és Arany Jánostól, a magyar költőfejedelemtől kezdve, végesvégi egész Adyig mindent, akinek lelkében magyar érzelem volt. Hát lehet-e vita tárgyává tenni, hogy magyar költő volt-e az a Kiss József, aki a Hétnak hétről-hétre megjelenő hasábjaiiban annyi magyar költőt vitt az érvényesülésnek útjára és segített gazdagnítani a magyar irodalmat. Hát lehet-e vitatkozni arról, hogy magyar költő volt ez a Kiss József, aki hidat épített Arany Jánostól Adyig, a régiségtől a művelt Nyugatig kitértette a magyar nyelvnek ékességét. A történelem igazságot fog szolgáltatni a koszos költőnek és el fogja ismerni, hogy magyar költő volt ő nyelvében, érzelmében, honszerelmében egyaránt. És vajjon zsidó költő volt-e Kiss József? Nemcsak az Ünnepnepok költője volt zsidó, akinek egy lényeges szoltárát hallottuk az imént, nemcsak azáltal volt ő zsidó költő, hogy elénkbe vitte a falunak, a kisvárosnak zsidó népét, hanem zsidó költő volt ő azáltal, hogy dicsőséges munkálkodásával jó hírt hozott a magyar zsidóság számára, hogy mikor a saját hírneve növekedett, ezzel növelte a magyar zsidóságnak hírnevét. Zsidó volt, zsidó költő volt Kiss József, akinél gyönyörű harmóniában olvadt egybe a honszerelm és a vallási hűség és ezért, amidőn megünnepeljük születésének 100. évfordulóját, mint magyarok és mint zsidók, egyaránt hálával és büszkeséggel üjtjük fel az ő áldott emlékét. Imádkozunk az Örökkévaló Istenhez, hogy a nagy álomlátónak, a nagy álmodozónak valósítsa

mesztet üdeségét a városi kulturáltsággal olvasztotta együvé.

Ha volt valaki mégis, aki kifogásolnivalót talált a lapján, az elsősorban mindig csak Kiss József volt, aki a jónál is jobbat akart és sem költői, sem szerkesztői sikereiben nem tudott sohasem teljes kielégülést találni. Elismerésben, ünneplésben, népszerűségben mint szerkesztőnek, mint költőnek volt része bőven, de ugyancsak bőven jutott ki neki a gúncsból, az elfogultságból, a mellőzésből. S ha méltatlan lekicsinylés el is keserítette — sokszor és mélyen —, keserűsége túl, mindig új és új távlatok felé tört szárnyaló vágya és mélységekbe merült, hogy a szó ékességének legritkább gyöngyeit kihálássa. A vágy mint öncél hevítette és „Az én imádságom”-ban is vajjon mit kérhet Istenétől? „Ó vágyat adj, hatalmas szenvedélyt!”

A teljesülhetetlen vágyak rezignációja só hajt „Ó, mért oly későn...” kezdetű legszébb dalában épügy, mint ahogy a bálterem „incselkedve lejtő, viruló szép gyermek bájjain mészázva” tör sóhaja fel: „Délihábot üzni minnek menjek innen én a Hortobágyra...?” Ez a hortobágyi sóhaj ujfel, amikor — túl a hetvenen — a kertek alatt jár ismét, ahol hajdanta „szeretett járni, bogardzsza szerencsét próbálni, — mert a szerencsével semmi fel nem ér...”

Hát persze, jobb és hálásabb volna Kiss József verseinek fejtegetése helyett őt magát, a verseit felolvasni, a „Nápolyi emlék” bűbajos hangulatát a maga egészében idevarázsolni és Jusszuf, a költő bölcsességét is a maga egészében gyakorolni, mert Jusszuf bölcsesége nemcsak a csókra illik, hogy:

„a csókot gyakorold és ne magyarázd”, hanem a költőre is: a költőt olvasd és ne magyarázd.

Aminthogy a katedrai versmagyarázat a maga néha tulanalizáló nyelvészeti, bölcselmi, természettudományi, lélektani, sőt élettani észleleteivel nem egyszer amolyan utólagos belemagyarázkodásként tűnik, s maga a költő csodálkoznék el legjobban, ha hallaná, hogy tulajdonképpen mi mindenre gondolt is ő, amikor ezt vagy amazt a hirtelenséget megírta. Semmire sem gondolt márra, csak hagyta, hogy kibugyborékoljon belőle, ami legbelül forr. Mert a legmélyebb szépségek a tudat alól törnek fel, ösztönösen színt. A gondolat, az érzés a tudat alatt érlelődik gyümölcsös s transzban te remtődik meg a vers, — készen pattan ki, mint Minerva Jupiter fejéből és nem lombikban sísterege keverődik mesterséges masszává. Persze a gyémántkőszörűs, az ötvözművész mesteri keze csiszolja s adja meg aztán a végleges formát, amely a lényeknek is része.

Ezen a tudatalatti ösztönösségen, ezen a legbetűl fakadó lírán túl valami misztikus látomásszerűség is vibrál Kiss József költészetében. A „Tűzek” játékos villódzásából egyszerre csak új világforrongás előrevetődő lángjai csapnak fel félelmetes jóslatossággal és a „Kngáz Potemkin”-ben lázalom víziójaként jelen meg — „a lázadó hajó”.

Egyéni lírájában is váteszi vízióban szárnyal önmaga felé a költő s közel a hetvenhez írja híres költeményét:

„Időm lejárt, hanyatlak napom,
Ifjú-titánok, üssetek agyon!”

Persze az ifjú titánok közül is nem egy azóta odafenn ül mái maga is a glóriások sorában, de Kiss József köré is szövi-szövegeti a távol az udvart — ha az idők orkánja szerte is zilálja néha — és valamikor, előbb vagy utóbb, mégis csak osztatlan, teljes lesz a hódolat iránta.

Még misztikusabb és titokzatosan igézetesebb a vízió, melyet túl már a hetvenen önmagáról fest Kiss József a „Gnóm”-ban:

„Gnómok fájából való vagyok én!”

Micsoda groteszk, bizarr faj a gnómoknak ez a furcsa faja? Földön, vagy pokolban? Merre a tanyájuk? Kabalisztikus pergamének rejtik titkukat és mágusok buvárolják rejtelmes lényüket, de a költő ösztönös sejtelmességgel fedi fel a leplet és — maga buvik ki alóla: maga is a gnómkok fájából való:

Köd előttem, köd utánam,

Köd az örökkévalóságban...

Köd és örökkévalóság... De az örökkévalóság áttör a ködön és minél sirűbb a köd az elfogultság köde, annál harsányabban hatol át rajta a hajóként bugása, ahogyan cave-t és veto-t szírénez a vakok, a süketek felé, akik a gyűlölet hevületében nem egy prófétát tagadtak meg már és vadul nekimentének az örökkévalóság vizein hajóznak.

Ó, mert „akik gyűlölnék, azok az erőseki!” jajdul fel Kiss József sorstársi tragikummal Heine sirjára.

Ez a tiltakozó, feljajduló fájdalom festi alá Kiss József hazafias líráját, melyben

meg álma, hogy jöjjön el az a korszak, amikor szeretet lesz az a latorja, amely összeköti a földet az éggel. Hogy jöjjön el az a korszak, amikor az ember megtalálja embertestvérét, amikor magyar megtalálja magyarban testvérét. — Örökkévaló Istenünk! Köszönjük Neked, hogy adottát őt

egykoron minékünk. Legyen az ő emléke áldott. Ámen!

A nagyhatású megemlékezés után az énekar recitálja a másik Kiss József-zsoltárt, az „Ének” áhitatos dallamát, majd a Himnusz elénekzésével véget ért az emlékest-tisztelet.

A Pesti Izr. Hitközség Kiss József-ünnepsége a Szabadegyetem ünnepélyes megnyitásán

A templomi emlékesttisztelet után, este 7/8 órakor a közgyűlési teremben nyílt meg ünnepélyesen a Magyar Zsidó Szabadegyetem idei előadásorozata. Az estét csaknem teljes egészében annak szentelték, hogy a magyar zsidóság lerója hódolatát Kiss József századik születésnapján a nagy költő emléke előtt.

A közgyűlési terem valósággal szűknek bizonyult a hatalmas számú hallgatóság be-

fogadására, — olyan tömegekben tödultak oda a pesti zsidóság minden rétegéből azok, akik tanui akartak lenni a kegyeletnek. A közgyűlési terem emelvényénél a koszorús költő babérral övezett életnagyságu arcképe jelképezte azt, hogy lélekben jelen volt az ünnepségen maga a nagy költő is. Az emelvény előtt a megjelent irodalmi reprezentánsok, a felekezeti élet vezetői s a költő családjának tagjai foglaltak helyet.

Dr. Pető Ernő megnyitó beszéde

Dr. Pető Ernő elnökhelyettes, a kulturális-társadalmi ügyosztály előjárója nyitotta meg a Szabadegyetem idei előadásorozatát a következő beszéddel:

— A Magyar Zsidó Szabadegyetem 12-ik évfolyamának megnyitójánál elsősorban arról a fájdalmas körülményről kell megemlékezni, hogy megszokott képéből hiányzik Hevesi Simon, a mi nagy főpapunk. A megnyitó ünnepélyünknek kiemelkedő pontja szokott lenni az ő előadása, amiből mindenkor tudás, bölcsesség s egy emelkedett lélek tanítása szállt felénk. Ezt a hiányt pótolni nem is igen tudjuk. Az ő emléke kíséri tovább is mun-

— A halál elragadta az utóbbi napokban a szabadegyetem gondolatának egyik kitermelőjét és lelkes munkását, Szabolcsi Lajost is. Az ő munkája mély zsidó tudásával egyesítette a magyar kultúra szeretetét s a kettős irányt segített kifejleszteni a szabadegyetem előadásorozatában. Bármilyen fájdalmasak is ezek a csapások, nekünk a munkánkat tovább végeznünk kell.

— Idei programunk ebben a kis könyvecskében van lefektetve, amit ma hallgatóinkhoz juttattunk. Őt előadásorozatunk lesz, melyek egyikében a magyar zsidóság történelmének legérdekesebb mozzanatait ismertetik előadóink. De nem elégszünk meg a mult ismeretével, hanem foglalkozunk

problémáival, zsidó társadalmi és szociális kérdésekkel, a Palesztina-telepítés ügyével. A zsidó jövő kérdésének sorozatában a szellemi utánpótlás, a zsidó író feladatairól, a nevelés kérdéséről s a nők problémáiról négy vitaestét rendezünk.

— A szabadegyetem feladata a kultúra szolgálata, s egy külön előadásorozatban tárgyaljuk a zsidó művelődési kérdéseket és az irodalmi problémákat. Az előadások egyrészt körzeteinkben tartjuk, hogy közelebb jussunk a szélesebb zsidó rétegekhez. E munkánkkal egyidejűleg indítjuk meg a továbbképző szemináriumi előadásainkat is. A zsidó ifjúságnak magasabb szellemi képzése, felsőbb művelődése elé az utolsó öt évben állított törvényes akadályok nem oltották ki a zsidó ifjúságból a tanulás és tudás vágyát. Hitközségünk ennek kielégítésére alapította meg a továbbképző szemináriumot azon érettségizett ifjak részére, akik a ma még meglévő törvényes rendelkezések folytán az egyetemre nem kerülhetnek. A tudomány világában névvel és sullyal bíró, áldozatkész férfiak és nők vállalkoztak ezen egyetemi nivóju előadások megtartására s így mindazt a szaktudást, amit a szellemi és exakt tudományok tisztáztak, az ide beiratkozott ifjakhoz el tudjuk juttatni. Megadjuk ezzel nekik a tanulás és tudás lehetőségét. De van ennek lélektani fontossága is. Optimizmust hirdetünk vele. Megható, hogy ezek az érettségizett ifjak, akik mint iparostanoncok vagy iparossegédek nehéz munkában töltik el napjaikat, este milyen buzgalommal járnak azokra az előadásokra, melyre hajlamaik és jövő reményeik vezetik őket. Az irodalom- vagy művészettörténet, a fizika vagy matematikai szak, a szellemi vagy exakt tudományok ágait testi munkájuk után lelki örömmel fogadják be. A szabadegyetem így gyakorlati, kulturális munkát is végez ezzel. Ezt kiegészítik még azok a zsidó irodalmi matiné, amelyeket ezekben — mindig harmadikban — rendezünk.

ják be a Szentírás könyvétől, a középkori Irodalmon keresztül, napjaink zsidó íróiig. Ha van is ezen előadásainkban olyan, ami speciálisan zsidó s ősi hitünk forrásából táplálkozik és szépségeit tárja elénk, ez a mult és hagyományaink megbecsülését jelenti, de nem a magyar kultúrától való elszakadást.

— A szabadegyetem mai, ünnepi megnyitó előadása Kiss József emlékének van szentelve, Kiss József élete, irodalmi munkássága hű visszatükröződése a magyar zsidóságnak, a magyar kultúrába való beilleszkedésének, azzal való egybeforradásának. Ennek méltatása nálam hivatottabbra, vérbeli költőre és íróra, Csergő Hugó barátomra vár. Én csak röviden utalok arra, hogy a magyar irodalom értékének gyarapításához nem kellett eltagadni zsidó voltát. Jól megfért ez annak vallomásával, hogy „A hármaskor, a négy folyam-

ezüstje, olyan szűk világ, de nekünk mindentünk”.

— A Naphoz címzett ódájával annak a hazaszeretetének állított emléket, ami bennünk, magyar zsidókban, magyar hazánk iránt él. Fájdalommal tűr ki belőle a keserűség az „Ár ellen” című költeményében, ez a keserű fájdalom ma még aktuálisabb, mint akkor volt, mikor íródott s mi is valljuk az ő ihletével, hogy amit apáinktól kaptunk örökre, a gyermekeinknek adjuk át. De hazaszeretete, írása nem zárja ki zsidó származásának, zsidó hagyományainak, a zsidó családi élet szépségeinek kihangsúlyozását. S nem rejti el zsidó emlékeit, hanem azzal a magyar költészetet gazdagítja. Kiss Józsefnek ez a képe és oeuvre-je hithű, becsületos jó magyar zsidónak a képe, amit idefűl vallunk mi is. Az ebből áradó szellemet ápolja a Magyar Zsidó Szabadegyetem, melynek XII. évfolyamát most e szellemben nyitom meg.

Stern Samu elnök be'elenti a Kiss József-emlékdíj megalapítását

Stern Samu elnök ünnepi felszólalása következtet azután:

— Jóleső érzéssel tölt el bennünket, hogy törünkben tisztelhetjük irodalmi életünk illusztris képviselőit, közéletünk tiszteletreméltó egyéniségeit. Az ő megjelenésükben azt érezzük, hogy méltányolni tudják azt a nemes törekvést, amellyel a magyar zsidóság szellemi értékei több mint másfél évszázad során a magyar kultúrát szolgálták. De kétszeresen jól esik megjelenésük a mai időben, mert úgy érezzük, hogy ebben minden ellenáramlattal szemben is igazságot szolgáltatnak igaz értékeinknek. Tudósok és művészek, költők, írók és gazdasági tényezők érdemes neveinek hosszú sorozata tesz tanúságot, hogy a mi sorainkból is tehetőség, erő, akarat maradandó értéket produkált a magyar nemzet javára. A magyar zsidó szellemi értékeknek ez a sorozata csak újabb fémjelzést nyert Kiss József nevével és úgy érezzük, hogy nagyjaink emlékének megbecsülésében fog ujjáéledni az osztatlan megbecsülés az egész magyar zsidóság iránt, mely mindazt a tehetséget, erőt, akaratot, amit Isten beléje oltott, ezentul is magyar szívvel, magyar lélekkel magyar hazájának akarja szentelni.

— A Pesti Izr. Hitközség úgy érezte, hogy az irodalomtörténeti méltatáson túl, más emlékeztetéssel is kell áldoznia Kiss József szellemének s ezért elhatározta, hogy a költő születésének századik évfordulóján Kiss József-emlékdíjat alapít, amely zsidó vallású magyar költőnek, vagy írónak ju-

talmazására szolgáljon. Ez az emlékdíj évről-évre sorozatosan váltakozó címmel és váltakozó elnevezéssel, megismétlődő sorrendben egy-egy zsidó vallású magyar tudós, festő, szobrász, zenészerző, vagy előadóművész jutalmazására fog szolgálni.

— Azt hiszem, hogy Kiss József emlékéért a Kiss József-emlékdíj alapításával ünnepezzük a legméltóbban, mert hiszen egyébként a költő nevét és emlékét legszebben az ő költeményei őrzik meg.

Ezután került a sor Kiss József költészetének ünnepi méltatására

CSERGŐ HUGÓ

„A százéves Kiss József” címen hosszabb tanulmányt olvasott fel, amelyet lapunk más helyén közlünk.

A belső meggyőződés tüze, amellyel Csergő Hugó klasszikusan szép tanulmányát néha a legmélyebb drámai akcentusokkal aláfestve olvasta fel, valósággal átragadt a hallgatóságra is. Hatalmas tapsorkán zúgott fel befejezése után s percekig ünnepelték a költő-előadót, aki közel háromnegyedórás előadásban olyan plasztikus szépséggel jellemezte Kiss József költészetét.

Amikor a tapsvihar elült,

BEREGI OSZKÁR

szavaltta el ismert művészetével óriási hatás mellett Kiss Józsefnek „Óda a Naphoz” című költeményét, majd végezetül dr. Pető Ernő elnökhelyettes köszöntö meg rendkívül

meleg szavakkal úgy Csergő Hugó előadását, mint Beregi Oszkár szavaltatát:

— Legmélyebb hálámat és köszönetemet tolmácsolom Csergő Hugó barátomnak, hogy essay-jével olyan méltó emléket állított a nagy költőnek és különös díszet adott mai megnyitó ünnepségünknek. Gondoskodni fogunk arról, hogy gyönyörű tanulmánya méltó módon megörökíttessék az utókor számára is.

Ezzel az ünnepségek sorozata be is fejeződött. A hallgatóság nagyrésze odatódult az elnöki emelvényhez, hogy gratulálhasson Csergő Hugónak azért az élményért, amellyel gazdagította őket.

Az OMIKE Művészakció

Kiss József centennáriumát november 30-án ünnepelte meg, amikor az előadás előtt Beregi Oszkár a költő egyik legmegrendítőbb vallomását, A naphoz című költeményét adta elő. A költőhöz méltó, hasonlíthatatlan tolmácsolás mélyszéges megilletődést keltett a közönség soraiban.

Az IMIT Kiss József-ünnepélye

Impozáns keretek között ünnepelte meg az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat Kiss József születésének századik évfordulóját. A Pesti Izraelita Hitközség dísztermét erre az alkalomra zsúfolásig töltötte meg a közönség, melynek soraiban a feelkezeti, irodalmi és művészeti élet vezetőit nagy számmal láttuk. Wertheimer Adolf elnök emelkedett hangon megnyitó beszédében jellemezte Kiss Józsefet, kiemelve a költőben a magyarság és zsidóság szintézisét. Az ünnepi előadást dr. Turóczi Trostler József tartotta, aki több mint egy órászabadelőadás keretében elemezte Kiss József művészetét, az Ünnepnapok című első kötetétől kezdve írói működésének gazdag termésén tartva áttekintést. A közönség a magasszínvonalú előadást mindvégig gőszült érdeklődéssel hallgatta és a kitűnő előadó melegen ünnepelte. Kiss József verseit Ascher Oszkár tolmácsolta nagy művészettel, szerencsés összeválogatásban nyújtva képet Kiss József költői alkotásáról.

KERTÉSZ IMRÉNÉ okl. tanítónő

gyermekotthona

VI., Bajza-utca 47. Bentlakókat is elvállal.

Már december első napjaiban vagyunk!

a Hadviseltek Bizottságának raktárai az utóbbi időben történt nagymértetű igénybevétel következtében csaknem teljesen kimerültek.

Nincs ruha, nincs takaró, nincs télikabát, nincs cipő, nincs bakancs

Ha tehát a magyar zsidóság azt akarja, hogy szegénysorsú munkaszorgatos testvéreink teste és lelke megóvassék:

a legsürgősebben küldjön ruhát és pénzt
a Hadviseltek Bizottságához (VII., Sip-utca 12. sz.)

Nők tanácsadója VIDÉKI ÉLET

Babaruhát! Anyu!

Három fiatal lányról írt ezeken a hasábkon multkoriban dr. Fitz Zsigmondné. A jövő biztató reménységeit, a jövő szociális munkásait üdvözölte. Ezek a gimnazista lányok egy tanonclányka felvételét kérték az Otthonba és felajánlották kis közösségük havi hozzájárulását.

Tudjuk, hogy a hittantanárok kezdeményezésére az u. n. „Vallásos kör”-ök más kerületekben is kérték a jótékony egyesületektől gondozásra egy-egy családot. Tudunk purimit megvendégelésről, amikor a középiskolás lányok a kerületben működő Napközi Otthon kicsinyeit felruházták, meguzsonnáztatták, megajándékozták.

Tudunk más felekezetek gyönyörű irányu szervezeteiről, munkájáról. Mit csinálnak Kecskeméten, Egerben és mássutt, példatadó.

Tudunk külföldi új szellemű iskolák tanulóinak - önszegélyző szervezeteiről, amilyen nálunk is a diákok „Kaptár” mozgalma, amivel végeredményben a nemzeti vagyont növelik és emberré, emberségre nevelik magukat a diákok.

Valami ilyesmit szeretnénk elindítani ezeken a hasábkon most, mikor oly decses minden anyag és oly nehezen hozzáférhető, megmozdíthatatlan sok rejtőző és nagyon-nagyon szükséges érték. Érdeke volna ez a jövőendő nemzedék megmentésének, érdeke felekezetünknek, melynek meg kell becsülnie minden születendő tagját is!

A természet csodálatos tüntetése az élet örökkévalósága, folytonossága és elpusztíthatatlansága mellett, hogy háborus idők ellenére feltűnően sok áldott állapotú nőt latunk. Gyöngéd, becézó érzéseket vált ki belőlünk, — de a szociális munkásnak megoldhatatlan probléma a gyermekkelengye előteremtése, mikor ezt kérnek, könyörögnek tőlünk. Hol vegyük?

Akik átéltek a mult világháborút, elszorult szívvel emlékszünk vissza kirívó esetekre. Ne ismétlődjenek ilyenek!

Kislányok! Hittantanár urak! Anyukák! Egy-egy „Vallásos kör” vállalja el egy-egy munkaszolgálatra bevonult apa születendő, vagy világra jött csecsemőjének kismamaságát!

Elképzelem, milyenkedvesen csalják. varázsolják elő a szekrények mélyén bujdokló, elfelejtett, emlékül ellett trikórakliásokat, patyolatingecskéket, egy-egy kisvankosbuzatot, foltnak, ablaktörőnek félretett agyonmosott fehérneműt, amelyből puha, finom pelenkát szabnak a kismamák. És a nagynya, nagynéni kézimunkaszakjában mennyi fonálmara-dék van! Kis topánkákat kötnek, horgolnak a lányok. És az egész olyan édes játék, bizony, lányok, babaruhavarrás!

Egy osztály: egy babakelengye. És ez bekerül a komaegylethez, a Weiss Alice-kórházba, vagy a Hadviseltek Családvédelmi Bizottságába, vagy a kerületi nőegylethez vándorkelengyenek.

És kérjük a vidéki, a debreceni, a nagyvárad, a miskolci és a többi kitűnő iskola kitűnő tanítói karát, segítsenek megmenten már a pótyában a jövő generációt.

Szociális munkás.

Üzenetek

E. Á.-né. Valóban úgy van, amint írja: külföldi utazásokon végigjárják a muzeumokat, de hazánk fővárosában csak üzleti ügyeiket intézik és „szóraznak”. S mert maguk sosem voltak a Zsidó Múzeumban, gyerekeiket sem figyelmeztetik, hogy a fővárosban menjenek el a Zsidó Múzeumba is. Pedig ha magunk nem becsüljük meg értékeinket, mások aligha. Érezze magát, kedves asszonyom, a zsidó kultúra konzulának s mondja meg mindenkinek, amit nekünk oly találoan megírt.

Cseget olvasónknak nagyon köszönjük érdekes levelét és értékes tanácsait, melyeket felhasználunk és reméljük, sok aszszonytársunk hasznát veszi majd. Szeretettel várjuk okos hozzászólásait ezután is!

Sch. P. Ismerjük a vidéki zsidó ifjúság életét. Amint írja: „sok-sok óra céltalanul, üresen és tanulás nélkül telik el.” Ide irtuk ezeket a mélyen zsidó és olyan találo szavakat. Azt kérde, kedves testvérünk, „hogyan lehetne ezt az ifjúságot összetartani és szabad idejüket hasznosan és tartalmasan kitölteni?” — Az az érzésünk, akiben felvetődik ez a kérdés, az hivatott összehozni egy olyasféle kulturkört, amelyenről multkor e helyen irtunk. Ismétéljük: a hitközség keretében megalakulhatnak és ha van ott a hitközségnek székháza, vagy irodája — ami valószínű —, ott találkozhatnak szombat-vasárnap délutánokon. Szemináriumokat, továbbképző, nyelv stb. tanfolyamokat szervezhetnek. Hála Istennek, tanítók népe vagyunk és akad ott, Sz.-án is valaki, akinek történelmi könyvei vannak, ennek megfelelő tudása, akad mérnök is talán, aki az ifjúság ma olyan nagyarányú műszaki irányu érdeklődését elégítheti ki egy-egy szeminárium tartásával. Akinek tudása van, kötelessége azt továbbadni és a könyv arra való, hogy olvassák, ugy-e? Akinek könyvei vannak, — mint azt a multkor irtuk, kölcsönözze, ismertesse a jó könyveket. Ne riadjon vissza a nehézségektől, kedves testvér! Ezek lesznek. Mi itt csak nagy vonalakban vázoltuk, mutatuk meg a missziós munka elindulási útját.

Gyönyörű, kész

rókagallérok

olcsón, minden színben, bármely kabátra azonnal felvarrható. KLEINBERGER színes, VIII., Vay Ádám-utca 8., II. 9. (Népszínház-u. sarok.)

DUNASZERDAHELY.

A hitközség új elöljárósága a régi szociális bizottságot bizta meg a Magyar Izraeliták Pártfogó Irodája körzeti ügyeinek vezetésével. A szociális bizottság igen nehéz körülmények között végzi munkáját, mivel — a viszonyok leromlása következtében — a régi pótdó mértékét le kellett szállítani, viszont a segélyezésben részesítendőek száma állandó emelkedést mutat. A bizottság rendelkezésére álló pénzüsszeg tulnyomó részét a szegénysorsu bevonultak felszerelésére és otthonmaradt családtagjaik segélyezésére kell fordítani. Az állandóan pénzzel segélyezett családok száma 120—140. A népkonyha naponta — szombat kivételével — körülbelül 140 ingyenebédet szolgáltat ki.

PÉCEL.

A Péceli Izr. Nőegylet november 28-án szépen sikerült kulturdélutánt rendezett. Hay Endre rabbijelölt a modern zsidó irodalomról tartott előadást, majd Desser Ibolya, Desser József, Löwy György, Löwy Zsuzsa, Schwarz János és Balassa Erzsike énekesszémei és szavalatos szerepeltek a műsorban. Az énekkar Salamon Miklósné tanár vezetésével héber dalokat mutatott be. Dr. Eisenberger főrabbi záróbeszédében elismeréssel emlékezett meg a nőegylet elnöknőjének, Löwy Dávidnének és a délután rendezőjének, Balassa Erzsike fátadságot nem ismerő munkájáról.

SZOLNOK.

A Szolnoki Izr. Hitközség képviselőtestülete nemrégiben tartotta 1944 évi költségvetését tárgyaló közgyűlést, dr. Mandel Sándor elnökletével. A szolnoki zsidóság áldozatkésztségét jellemzi, hogy az elmúlt évi költségvetéssel szemben a 75%-os emelést, Vámos Imre pénzügyi előjáró exponéja után, a képviselőtestület egyhanguan elfogadta. A hitközség elnöke és a pénzügyi előjáró rámutattak arra, hogy nincs az a nagy áldozat, amit a szolnoki zsidóság soknak tartana a nyomorgó hittestvérek és a munkaszolgálatosok érdekében. A meg-szavazott költségvetés alapján a hitközségi tagok egyes rútegeinek adója 100—150%-os emelkedést tesz szükségessé. A költségvetés több mint 50%-át a helyi jótékony-ság és az országos szükségletek teszik ki.

Alkalmi gyűjtések útján is segítséget nyújt a szolnoki szociális bizottság ott, ahol a szükség úgy kívánja. Az ott tartózkodó munkaszolgálatosokat a zsidóság rürrün megvendégelte. Külön figyelmet érdemel, hogy a pesti izr. fiúárvaház elnökségének felkérésére sok fővárosi zsidó árva fiú nyaraltatása vált lehetőséggé a szolnoki zsidóság áldozatkész-sége következtében. Az odakerült fővárosi gyermekek jó ellátásban részesültek és megerősödve tértek haza.

KLEIN ANTAL divatháza

Budapest, VII., Király-u. 49.
Olcsó bevásárlási forrás.

Valódi és magyar perzsák

erdélyi perzsák, torontói szőnyegek, rongyszőnyegek eladása és vétele. Klein Ödön szőnyegüzletben, IV., Kecskeméti utca 11. Telefon: 187—009.

Hálaadó ünnepi Istentisztelet a Kormányzó Ur névnapján

A Pesti Izr. Hitközség előjárósága december 6-án, hétfőn déli 1/2 1 órakor a Kormányzó Ur Öfömméltóságának névnapja alkalmából hálaadó ünnepi Istent-

tiszteletet rendez a Hősök Emléktemplomában.

E napon a hitközség összes hivatalai-ban és iskoláiban szünet lesz.

Pénz- és ruhagyűjtési engedély munkatáborosok felszerelésére

A Hadviseltek Bizottsága közli, hogy a m. kir. belügyminiszter ur 139.850. szám alatt december 15-től február végéig pénz- és ruhagyűjtésre adott engedélyt a munkatáborosok felszerelésének céljaira.

OMZSA-Évkönyv 5704

Az OMZSA-Évkönyv, amely eszköznek indult a segítés nagy művében, irodalmi eseményé vált, amelyet évenként türelmellenül várnak azok, akik számontartják a magyar zsidó irodalom termékeit. Ezévi kötete is dicséretére válik a kiváló szerkesztőknek, Csörgő Hugónak, Kohn Zoltánnak és Polgár Györgynek. Az Évkönyv tradicionális fejezetei: Naptári rész (pontos naptári adatok és liturgiai utmutatás), két év óta, sajnos, Ribáry-emlékezések. Irodalmi rész, A segítés munkája, Küzdelmünk a létért és Intézmények.

Minden egyes fejezet nagy gonddal készült, a naptári rész tudományt is nyújt, a propaganda-rész történelmet is ír. Ez az Évkönyv valóban: *annales*, melyre vissza fognak nyulni boldogabb időkben...

A naptári részben dr. Klein Ábrahám, a Ribáry-emlékezések során Polgár György és Csörgő Hugó szép cikkeivel találkozunk. Az irodalmi rész írói: Szép Ernő, Bródy László, Szemere Samu, Mohácsi Jenő, Turóczi-Trostler József, Szilágyi Géza, Csörgő Hugó, Komlós Aladár, Roth Emil, Szabolcsi Lajos. *Is Jehudi*, Deutsch Adolf, Sós Endre, Bálint Lajos, Rubinyi Mózes, Földes Imre, Pfejfer Izsák, Bodrogh Pál, Balassa József, Szántó György, Vihar Béla, Szöllösi Zsigmond, Berend László, Ballagi Ernő, Várnai Zseni, Sebesi Ernő, Katona József, Szenes Erzs, Pap Károly, Martin Buber-Gedő Simon, Korein Dezső.

A segítés munkájáról Stern Samu, Kahan Frankl Samu, Óbudai Freudiger Fülöp, Bakonyi László, Boda Ernő, Alapi Béla, Pap Róbert és Komlós Ottó írtak. „Küzdelmünk a létért” címmel az utolsó évek történelmének érdekes és értékes adatait örökítik meg: Munkácsi Ernő, Kahan Nison, Keiner Imre, Pásztor József, Kende Ernő, míg a szociális munka vallási rendezéseit érdekesen ismerteli Farkas József.

... Kiemelni a gazdag kötet egyes cikkei nagyon nehéz, de meg kell említeni, hogy Szép Ernő „Nem adok” címen örökbeesü szatirát írt a „köszívű emberről”, aki elvek egész arzenáljával veszi körül a maga szűkkeblűségét. Csörgő Hugó Molnár Ferenc „Liliom”-ának keletkezését írja meg lélekelemző művészettel. Munkácsi Ernő az országos

járulék történetéről közöl nagyszabású tanulmányt. Alapi Béla a háboru előtti Amerika jótekonyságát ismerteti józsi személyes élmények nyomán. Balassa József a magyar nyelvben előforduló bibliai szavakról, Turóczi-Trostler József

A Magyar Zsidó Szabadegyetem előadássorozata

A Pesti Izraelita Hitközség Magyar Zsidó Szabadegyetemének megnyitására lapunk más helyén emlékezünk meg. A további előadásokat, illetve az egyes előadókat és előadásuk címét az alábbiakban ismertetjük azzal, hogy az egyes előadások időpontját ezenkívül minden héten előre is közölni fogjuk.

I. FEJEZETEK A MAGYAR ZSIDÓSÁG TÖRTÉNETÉBŐL

Dr. Guttmann Henrik: Zsidó életforma a magyar középkorban. — Dr. Ballagi Ernő: A „kalapos király” zsidó politikája. — Dr. Bródy Ernő: Zsidók a reformkorszakban. — Dr. Gábor János: A zsidókérdés az 1848-as országgyűlésen. — Dr. Groszmann Zsigmond: A szabadságharc és a zsidók. — Dr. Nádas Pál: Pest-budai zsidó őseink. — Kertész Ödön: Érdekeségek a százéves Mikéfe történetében. — Dr. Fábrián Béla: Az első világháború és a zsidók.

II. MAI ZSIDÓ ÉLET

Dr. Boda Ernő: A zsidó társadalom kötelességei a mai időkben. — Dr. Kende Ernő: A legújabb kor társadalmi problémái és a zsidóság. — Marton Ede: A Palesztina-telepítés hat évtizede. — Molnár Endre: A magyar zsidóság a legújabb statisztikai adatok tükrében. — Dr. Munkácsi Ernő: A magyar zsidóság jövője. — Dr. Pásztor József: Magyar zsidó szociális munka feladatai. — Dr. Polgár György: Szociális segítőmunkánk 1944-ben. — Dr. Rózsa Ignác: A zsidó család helyzete ma. — Dr. Vági József: A magyar zsidóság jogi helyzete. — Vihar Béla: A zsidó közösség, mint életforma.

III. A ZSIDÓ JÖVŐ KÉRDÉSEI

(Vitaestek)

Dr. Szemere Samu: A szellemi utánpótlás kérdése. — Dr. Komlós Aladár: Zsidó író feladatai 1944-ben. — Dr. Kohn Zoltán: Az ifjúsági nevelés nagy kérdése. — Dr. Kahan Nisonné: Nők a mai zsidó életben.

az anekdotikus zsidószemléletről közöl érdekes tudományos meglátásokat. Bakonyi László a zsidó lélek „utkeresését” világítja meg. Katona József a zsidó tudás és zsidó műveltség között vonja meg érdekesen a határvonalat. Deutsch Adolf a sors zsidó szemléletét világítja meg nagy bibliai írástudással. Boda Ernő a humanitás zsidó eredetét vitatja. Ballagi Ernő a múlt század magyar zsidó emlékiratai alapján rajzolja meg a „mult század regényét”. Sós Endre Makai Emil ismeretlen zsidó verseit ismerteti. Szántó György novellájában Spinoza, Rembrandt és Manasse ben Izrael beszélgetnek az amsterdami gétóban. Szemere Samu tanulmányában prófétáink történelemszemlélete jut szóhoz. *Is Jehudi* a külső viselkedés helyett a belső zsidó magatartást világítja meg... Ime, ez a néhány rávilágítás is képet ad arról a gazdagságról, amely ezt az Évkönyvet irodalmi szempontból is kiemeli... Fogadjon minden hittestvérünk szeretettel ezt a művet, amely gyönyörködtet, oktat és — segít is egyszerre... Ár 15 pengő

IV. A ZSIDÓ KULTURA VILÁGA

Dr. Balázs György: A magyar zsidók archeológiája. — Grünwald Fülöp: Magyar zsidó történelmi emlékek. — Dr. Katona József: A zsidó közművelődés kérdései. — Dr. Löwinger Sámuel: A zsidó tudomány és Európa. — Dr. Marton Ernő: Palesztina és a zsidó kultúra. — Dr. Naményi Ernő: Vallásos művészet a bölcsőtől a koporsóig. — Dr. Sándor Zoltán: Zsidók a színházi és filmkultúrában. — Dr. Szabolcsi Bence: Mi a zsidó zene? — Dr. Vidor Pál: A zsidó filozófia főirányai.

V. ZSIDÓ IRODALMI PROBLÉMÁK

Dr. Katzburg Ilona: Antik irodalom és zsidó szellem. — Dr. Komlós Ottó: Mit értünk „zsidó irodalomnak”? — Dr. Rubinyi Mózes: Feleki Sándor. — Sós Endre: Bródy Sándor és a zsidóság. — Dr. Timár Magda: A zsidó gyermek az irodalomban. — Dr. Turóczi-Trostler József: A zsoldárok világ-irodalmi hatásához.

ZSIDÓ IRODALMI MATINÉK

az V. Hollán-utca 21/b szám alatti kultúteremben, vasárnap délelőttöként fél 11 órakor: *Részletek Mózes Őr Könyvéből*. — *Próféták és zsoldárok*. — *Chasid legendák és dalok*. — *Modern héber költők és írók*. — *A Szentföld dalban és versben*. — *Kisa József költeményeiből*. — *A zsidó népzene remekei*. — *Magyar zsidó költők legszebb versei*

A TOVÁBBKÉPZŐ SZEMINÁRIUM ELŐADÁSAI

A Magyar Zsidó Szabadegyetem Előadássorozata

Továbbképző Szeminárium Előadásain résztvehet minden érettségizett ifjú és leány.

Az előadások helye: VII. Wesselényi-u. 44. II. emelet. (Izraelita gimnázium.) Beiratkozás és részletes felvilágosítás a Pesti Izr. Hitközség kulturális-társadalmi ügyosztályában: VII. Sip-utca 12. III. em. 41. naponta kint a péntek, szombat és vasárnap kivételével délután 4-től 7 óráig.

Megalakult a Pesti Chevra Kadisa „Aggok-háza Barátságok Köre”

Schwarz Sándor, a Chevra Kadisa szerartási elöljárója vasárnap délelőttre értekezletet hívott össze a chevra Aggok-házába, hogy az Aggok házában baráti körét megalakítsák. Az értekezleten, amelyen a Szentegyetel részéről Fürst György elnökhelyettes, Ripper Frigyes elöljáró és Weisz Gyula templomelöljáró, az aggok háza alelnöke is részt vett, a környék lakói nagy számban jelentek meg.

Az értekezletet Steiner Marcell, a Chevra Kadisa elnöke nyitotta meg, melegen üdvözölve a megjelenteket. Vázolta az összejövetel célját. Rámutatott arra, hogy a templom és a kultura ama kettős cél, amelyet a baráti kör maga elé kíván tűzni. Az elnök üdvözlő szavai után Schwarz Sándor elöljáró bibliai idézetekkel átszőtt beszédben körvonalazta azokat az eredményeket, melyeket az alakulással elérni kívánnak. Indítványára az értekezlet végén a baráti kör vezetőségét is megválasztották.

Ezután Kohn Márton, az ujonnan megválasztott templom-elöljáró emelt szót és ígéretet tett, hogy a legnagyobb szeretettel és odaadással fogják a szent célt szolgálni, amelyet a baráti kör maga elé tűzött. Utána dr. Fischer Béla, a Chevra Kadisa jóléti intézményeinek rabbija lelkes szavak kíséretében ajánlotta a baráti kör megalakulását. Justh Emil és dr. Schäfer Zsigmond, a Chevra Kadisa elöljárói lelkesedéssel csatlakoztak a baráti kör megalakításához, majd Gaidushek Marcell a baráti körnek nemcsak az Aggok-házára, hanem magára a Chevra Kadisára való kiterjesztését is indítványozta. A környék lakói nevében dr. Halász Jenő, volt törvényhatósági bizottsági tag ígerte a szent és nemes cél támogatását. Steiner Marcell elnök, az értekezlet eredményének összefoglalása után az ülést beárta.

A Svábhegyi Noémi Pensióbar

elsőrendű orth ellátás (diétás konyha) Folyóvízes szobák Telefon: 36-52-53 XII. Felhő-u. 11

Két Mozart-opera egy hét alatt

Az OMIKE Művészakció december első hetében két Mozart-opera előadásával büszkélkedhetik, ami még a nagy operaházaknál is ritkán fordul elő.

Az egyik Mozart-opera, a szövegileg és zeneileg pajzán humoru

SZÜKTETÉS A SZERÁLYBÓL,

ami ez évadban dec. 5-én délután kerül először előadásra. A pompás szerepeket Ladányi Ilona, Darvas Ibolya, Kálmán Oszkár, Ney Dávid dr. Sipos Jenő és Zátony Kálmán alakítják. Vezényel Komor Vilmos, rendező Gál Dezső.

A másik Mozart-remekmű a most bemutatott

FIGARO LAKODALMA,

melynek első előadásáról a legelőkelőbb napilapok is feltétlen elismeréssel írtak. A dec. 6-iki előadás a bemutató-együttes ünnepelt tagjai lépnek fel.

A hét műsorán, ugyancsak ez évadban először, foglal helyet Nicolai vigoperája,

A WINDSORI VIG NŐK,

a múlt évad egyik legemlékezetesebb sikere. — A hét operai műsorát Verdi melódiákban bővelkedő, nagy operája, az Alarcosbál zárja le, dec. 12-én, vasárnap délután.

Dec. 5-én és 12-én este a városszerte szenzációként emlegetett Asszonyok egymás között szerepel a játékrénden. — A másik nagy prózai siker, Gordin hamarosan népszerűvé vált színműve, az Anyasziv, amelyet a Goldmark-terem közönsége is szívébe fogadott. — A hét két estéjén Fall Leó világjátáró operettje, Az elvált asszony körül ismétlésre a premieren résztvevő művészekkel és egy estén Harmath Imre romantikus operettje, a Békebeli béke egészíti ki a játékréndet a millennium idejéből származó jókedvű dalaival.

Végül ezen a héten lesz Lakner bácsi első gyermekelőadása is, amikor 8-án délután a Janika, 12-én délelőtt pedig a Hamupipőke várja a gyermeksereget Váradi Kató, Szécsi Hedy, Ács Rózsi, Igaz Lucy, Sarkadi Aladár, Rákos Tibor, Ormos Béla, Bálint Béla, Molnár József és Kürti Károly fellépésével.

Kóser háztartásban

fizető vendéget

teljes ellátásra elvállal:

Háber Jenőné, Mátyásföld, László-u. 11.

M Ű S O R N A P T Á R:

			Helybiztosítás:
Dec. 4. Szombat	3/4 7	Az elvált asszony	—
Dec. 5. Vasárnap	3/4 3	Szüktetés a szerályból	—
Dec. 5. Vasárnap	3/4 7	Asszonyok egymás között	—
Dec. 6. Hétfő	3/4 8	Figaro lakodalma	—
Dec. 7. Kedd	3/4 7	Békebeli béke	—
Dec. 8. Szerda	3/4 3	Janika (gyermekelőadás)	—
Dec. 8. Szerda	3/4 6	A windsori vig nők	—
Dec. 9. Csütörtök	3/4 7	Az elvált asszony	—
Dec. 11. Szombat	3/4 7	Anyasziv	—
Dec. 12. Vasárnap	3/4 11	Hamupipőke (gyermekelőadás)	—
Dec. 12. Vasárnap	3/4 3	Alarcosbál	—
Dec. 12. Vasárnap	3/4 7	Asszonyok egymás között	—

Figaro lakodalma

Az OMIKE Művészakció bemutatója

„Figaro akodama”-va, immár a harmadik Mozart-opera tartja diadalmas bevonulását a Goldmark-terem színpadára. A „Szüktetés” tavasz derűje, a „Varázsiúvola” sugaras apoteózisa után a „Figaro” farsangi komédiáját mutatta be a Művészakció. Három Mozart-dalmű — már egymagában nemességével lehetne egy akciónak, amely szűkreszabot keretek közt vállalja a legmagasabb feladatokat. De igazán emlékeztetessé mindhárom műve! való Goldmark-termi találkozásunkat a kivitelezés művészi rangja, nemese muzsikális szelleme avatja.

A „Figaro”-ban egy új mozarti világ tárul elénk: a mese, a romantika, a fantasztikum után a *tömény élet* — a farsangi vigasság forgószínpadja. A francia vígjátékforrás, a Beaumarchais-i „bolond nap” minden ravasz cselszövényét, jókedvét, furfangos csattanóját maradéktalanul átmentette az operaszínpadra Da Ponte, a pompás librettista. De mi lesz az értékes, csillogó „nyersanyagból” a Mozart varázsió-kezeben! Semmisem megy veszendőbe a komikus helyzetek száz változatából, az a. a. k. tarkaságából, a karneváli mókákból — de minden egy magasabb szférában jelenik meg előttünk, a mozarti művészet varázsfátyolán keresztül, melyet Élet és Álom szőtt.

csodálatos szövevényé. A jellegzetes alakok a mozarti zene páratlan alakító erejétől szikrázóan éles konturokat, életeleven plaszticitást nyernek. A ravaszul bagozott helyzetek az élet szimbolikus hiteli képeivé, dokumentumaivá nemesülnek. És a „bolond nap”, minden bolondsága, jókedve, kicsattanó frissessége csak annál sugarasabban, könnyedebben, táncosabb ebegésben árad felénk a mozarti színpadról, melyen a valóság és az illúzió adnak egymásnak örök találkát. Mi csoda nehéz feladat egy ilyen mű megvalósításához fogni — szűk korlátok közt, egy székszínpad miniatürkeretében! De egyben milyen csábító feladat is — karmesternek, rendezőnek, alakító-művészeknek! És a csábítóan nehéz feladatot teljes becsvágygal, művészi izgalommal, de higgadt tudással, készséggel vállalta a Művészakció együttese, élén Komor Vilmos karnaggyal. Az ő színes zenei fantáziája biztosan beleélte magát a karneváli mozarti világba, annak valóságosságába, zamatos életizébe csakugy, mint táncoslábu játékoságába. A dallamvonalak tiszta mintázása, de különösen az együttesek tisztaságát, biztoskezü felépítése és az egész este vigoperai ritmusa, szelleme a kitűnő karnagyot dicséri. Pompás társa volt Szabolcs Ernő, a rendező, aki a miniatürszínpadon megmutatta az illúziókeltés minden lehetőségét, a szűk-keretben a mozgás mérték-tartását és mégis mindig eleven mozgalmasságát. Munkájának választékosan művészi, mozarti szellemű keretet nyújtott a Zádor István négy artisztikus diszlete.

A szereplők élén minden elismerés Ernster Dezsőt illeti, Figaro alakítóját. Gazdag hangjának minden színes árnyalata, pompás dallamformálása, recitativáinak valamennyi szereplő közül legpergőbb menete, eleven, izléses játéka hiven szolgálta a mozarti géniust. Mellette elsőül Gödri Katót említjük a grófnő szerepében, szép hangját, stílusos, finom énekjátékát. De minden dicséret kijár a többieknek is: Farkas Sándor grófjának nemes, leszűrt kulturájáért, mértéktartó alakításáért, Spiegel Anniének pompás humoráért, biztos muzikálitásáért, Darvas Ibolyának Cherubin illúziókeltő alakjáért, izléses, könnyűszármu énekéért, Szendrő Máriának szép fejlődéséért a nagyigényű szerepben, Kolos Hannának igéretes debütálásáért, dr. Sipos Jenő jellegzetes ének-mesteréért és Révész Imre, Galsai Ervin, Kara Imre pompás kabinetalakításáért.

Biztosak vagyunk abban, hogy a Figaro bemutatójának sikere a további előadásokon még tovább mélyül és fejlődik. Amint a bemutatón a vígjátéki hang és könnyedség szinte felvonásról-felvonásra közelebb jutott a célhoz, úgy bizalommal várjuk, hogy minden egyes előadás többet és többet valósít meg abból a teljes ígérethöz, amelyet az első előadás, a közönség hálás elismerésével jutalmazva, a valódi mozarti szellemnek: a játékos élet és a sugaras-zománcos álom e boldog nászának megvalósítására nyújtott.

H I R E K

Kiss József-emlékmatiné

December 5-én, vasárnap délelőtt 11-kor a Goldmark-teremben a nagy költő születésének századik évfordulója alkalmából matiné rendeznek. „Kiss József közlő” címen Szilágyi Géza tart előadást. Rella Gabriella és Enster Dezső, Kiss József megzenésített verseiből énekelnek. A „Mese a varrógépről” című verset Szilágyi Géza színpadra dolgozta át és ez az egyfelvonásos most kerül először színre. Fellépnek és magánszámokkal szerepelnek: Gellért Lajos, Kelen Dóra, Márk István, Párdány Judit, Rajna Alice és Ürmösy Anikó. Közreműködik még: Bánát Gábor hegedűművész. A kísértet Fischer Sándor karnagy és Hajdu István zongoraművész látják el. A matiné az OMIKE sajtóbizottsága rendezi.

Jegyek kaphatók: az OMIKE Sajtócsoport irodájában VII., Erzsébet-körút 44. I. 10. 9-4 óráig és Gács Zoltánnál, Sip-u. 12. II. 37. D. e. 9-2-ig.

— AZ ISTENTISZTELETEK RENDJE A TEMPLOMOKBAN. A Pesti Izr. Hitközség templomaiban pénteken este mindenütt 4, szombaton reggel mindenütt 7, délelőtt (Rumbach, Páva, Zugló) 9, a többiben 10 órakor, szombaton délután (Nagyfűváros, Páva) 3.15, (Csáky, Aréna, Bethlen, Zugló, Rumbach, Fiu- és leányárvaház) 4.40, (Hősök) 4, szombaton este mindenütt 4.35 órakor kezdődnek az istentiszteletek. Hétköznap reggel 7, este 4 óra az istentiszteletek kezdete. A budai templomokban péntek este 3.45 (második istentisztelet 6.15-kor), szombat reggel 7, délelőtt 10, délután 3.15 (ifjúsági), este 4.35 órakor kezdődnek az istentiszteletek. Hétköznap reggel 7 (hétfőn és csütörtökön 6.45), este 3.45 az istentiszteletek kezdete.

— Vendégszónoklat a Csáky-utcai templomban. A Pesti Izr. Hitközség előjárósága meghívására december 3-án, pénteken este és 4-én, szombaton délelőtt a Csáky-utcai templomban dr. Hirschler Pál székesfehérvári fog vendégszónoklatot tartani.

— A Gerő Ödön-díj jutalmazottja. A Budai Izraelita Hitközség kulturális bizottsága az évente kiadásra kerülő és művésznövendékek jutalmazására szolgáló Gerő Ödön-díjat megosztotta Arató Zsuzsa szobrász, Drechsler Kató szobrász és Pollacsek Zsuzsa iparművész között.

SZINTÉTIKUS

RUM-ESSZENCIA

KITÜNŐ TEA-IZESÍTŐ

EXPEDITIÓS-LERAKAT:

„M A N O N”

VEGYI-ÁRUK NAGYKERESKEDÉSE

BUDAPEST, VII., RUMBACH S. U. 6

TELEFON: 224-731.

Mezői Vilmos és Rechnitzer János
ünneplése a Bosnyák-téri körzetben

Bensőséges és szeretetteljes ünnepséget rendezett a Bosnyák-téri templomkörzet abból az alkalomból, hogy átadja a diszoklevelet Mezői Vilmosnak, a körzet örökös disznoknévé és Rechnitzer Jánosnak, a körzet tisztelhetbeli előjárójává történt megválasztásukról. Erre az alkalomra a körzet kulturtermében megjelentek a körzet vezetőségi tagjain kívül a Pesti Izr. Hitközség képviselőiben dr. Kertész Adolf és dr. Zahler Emil előjárók. — Stern Samu elnök másirányú hivatalos elfoglaltsága miatt táviratban üdvözölte Mezői Vilmost és mentette ki távolmaradását —, a Pesti Chevra Kadisa részéről Steiner Marcel elnök, Ripper Frigyes, dr. Schäfer Zsigmond, Schwarz Sándor előjárók és dr. Endrei S. Henrik igazgató-főtthár, továbbá dr. Bródy Ernő országgyűlési képviselő, sióagárdi Zöld Márton ny. tábornok, Vajda József körzeti elnök, Vogel Ödön templomi előjáró és még igen sokan a zsidó közélet vezető férfiai közül.

Az ünnepség sorát Bokor Adorján körzeti elnök nyitotta meg, rendkívül meleg szavakkal méltatva Mezői Vilmosnak közéleti és felekezeti pályafutása alatt szerzett nagy érdemeit, különösen kiemelve a körzetben létesített ingyenétkeztetési akció és napközi otthon létesítése körül kifejtett érdeműs fáradozásait. Végül lelkes szavak kíséretében átnyújtotta Mezői Vilmosnak a körzet diszoklevelét.

Hajnal Pál körzeti szertartási előjáró pedig megleghangú beszéd kíséretében Rechnitzer Jánosnak adta át a diszoklevelet. Dr. Bernáth Miklós körzeti rabbi bibliai idézetekkel átszótt, emelkedett hangú beszédben, üdvözölte a két ünnepeltet, végezetül papi áldásban részesítvén őket. — Dr. Kertész Adolf, a hitközség szertartási előjárója tolmácsolta ezután meleg hangon a hitközség elnökének és előjáróságának üdvözlését. — Steiner Marcell, a Chevra Kadisa elnöke, nagy szeretettel áthatott szavakkal üdvözölte Mezői Vilmosban előjárótársát és kiváló tanácsadóját, Rechnitzer Jánosban pedig a Chevra egykori funkcionáriusát köszöntötte. Ripper Frigyes a Hadviselték Bizottságának üdvözlését tolmácsolta. Dr. Bródy Ernő Mezői Vilmosról, mint régi újságíró- és képviselőtársáról emlékezett meg, végül a két ünnepelt köszöntö meg a körzet kitüntető figyelmét és a megjelent vendégek részvételét. Mezői Vilmos különösen nagy elismeréssel emlékezett meg felszólalásában utódjáról, Bokor Adorjánról, aki a körzet elnöki székében karitativ, szociális tevékenységével és a körzet belső életének fejlesztése terén már eddig is igen szép eredményeket ért el. A lélekemelő szép ünnepséget dr. Scher Tibor körzeti rabbi zárómája fejezte be.

HETI SZIDRA

Vasárnap, december 5: Kiszlív 8; hélió: 9; kedő: 10; szerda: 11; csütörtök: 12; péntek: 13; szombat: 14. Heti szidra: Vajislách. Haftóra: Chasun Auvádja. (Óbadja 1, 1-21.)

SZOMBATI, DECEMBER 11-IKI
SZIDRÁNKI: VAJISLÁCH.

Amidőn Jákób közeledett hazájához, követeket küldött Ézsauhoz, hogy kiengesztelje őt. A követek jelentették, hogy Ézsau négyszáz emberrel közeledik Jákób táborához. Jákób ketté osztotta táborát és úgy készült fel arra, hogy testvérel találkozzék. Imáit fordult Istenhez: „Nem érdemlem meg mindazt a szeretetet és mindazt a hűséget, amelyet mivellet a Te szolgálóddal, mert csak botommal keltem át a Jordánom és most két táborra lettem.” Másnap ajándékokat küldött Ézsauinak, hogy tovább ápolja a békességet közle és fivére között.

Új éjszaka következett, a Jákóbhoz tartozók mind átheltek Jákób gázlóján, egyedül maradt Jákób az éjszakában a hajnalig égi küldött tsakodott vele. de nem tudta legyűrni. Amikor hajnal óráján elbúcsuzott tőle az Égi Lény, megáldotta Jákóbot és szólt: „Ne legyen többé a neved Jákób, hanem Izrael, mert küzdöttél Istennel és emberekkel és győztél.”

Már felkelt a nap s felemelte Jákób a szemét és látta, hogy Ézsau jön vele szemben négyszáz emberrel. Ézsau testvére elébe futott, megölelte, megcsókolta és sirtak a testvérek mind a ketten. Aztán megbékéltek, majd Ézsau visszatért országába, Jákób pedig felültette sátorát Sekem városában, Karán országában.

És Isten szólt Jákóbhoz: „Kelj fel, menj fel Bét-Élbe, telepedj ott le és állíts ott oltárt Istennek, aki megjelent neked, amidőn menekültél Ézsau testvéred elől.” Jákób Isten parancsa szerint cselekedett s azon a helyen épített oltárt, ahol Isten követet viaskodott vele hajnalhasadéig. S amidőn Bét-Élből tovább indult, Ráhelnek fia született, akit atya Benjáminnak nevezett s meghalt Ráhel a eltemették az uton, mely Bét-Lechembe vezetett. Ráhel sírjának oszlopa mai napig ott áll az ut mellett. S meghalt Izák is száznyolcvan éves korában s eltemették őt fia, Ézsau meg Jákób.

Orajavitásokat

felelősséggel végez WERTHEIMER HERMAN órák, Budapest, VII., Dob-utca 37.

Íróasztalok

elsőrangú írodabutorok

KOVÁCS A. ÉS TÁRSA

Budapest, V., Nádor utca 3.
Telefon. 380-089, 181-367.

Elsőtétítés egyszerű és kényelmes

ROLI

fényvédő függönyek, Olcsó, tartós, egyszerű. Gyártja: VARGA ÉS WEISS, V., Csáky-utca 20. — Telefon: 111-256.

NUTOVITS fixet tegtöbbsé

tervezéskert, díszítéskert, leghetmőkert, iparkert, szónokkert, színházban és minden tárgykert. Vagyis a legkisebb helyiségekben is használható. Tel.: 380-089. Állásra készen állunk.

TELŐ JAVÍTÁS,
KARBANTARTÁS,
ORBÁN IGNÁC, Tel. 147-973

Nyugalma lesz.

Dr. FISCHER ES WEISS vegyész-mérnökke-
cégvezető - Király utca 58. Telefon: 225-430

— A Budai Izraelita Hitközség kulturmatinéja. Vasárnap délelőtt tartotta a Budai Izraelita Hitközség II kulturmatinéját. Ebből az alkalomból a közönség zsufolásig megtöltötte a hitközség nagy tanácstermét. Róth Frigyes, az irodalmi és művészeti bizottság elnöke mondott bevezetőt, amelyben többek között megemlékezett Szabolcsi Lajosnak, az ismert költőnek és publicistának korai haláláról is. Dr. Róth Emil győri főrabbi magasnövője, szépen felépített előadása a saját problémájával foglalkozott. Adorján Mária Csajkovszkij, és Hubay-dalokat énekelt, Hajdu István zongorakíséretével. Róbert Mária, az OMIKE Művészakció kiváló művésznője, Szabolcsi Lajos Jiszgadal-ját, József Attila Sómá Jiszroél-ját, Vészi Endre Mamá-ját és Sós Endre Gágyarabok című költeményét adta elő nagy hatással. Farnadi Edith zongoraművésznő Liszt és Chopin-darabokat játszott.

Karcsuság titka

Ehrenthalné

Uecsovits René;
fűzőszalonja

VIL. DOHÁNY-UTCA 88

Telefon: 424-98

— Sirkőavatás. Stern Sándornak, a Budapest-Lipótvárosi Imaházegyesület volt nagy-növő elnökének sirkővét december 5-én, vasárnap délután egyenyed 1 órakor avatják a rákoskeresztúri izr. temetőben.

KARMEI orth. kóser penzió

a város szívében, modern kényelmű, folyóvíz-
szobák Esőrendű ellátás Kiváncra diétás konyha
Budapest Andrassy-ut 42. Tel.: 225-664, 225-434

— A MIKÉFE templomában (XIV., Hermina-ut 49) december 3-án, pénteken este 7/7 órakor Mezős Vilmos, a XIV. kerületi templomkörzet disznőke és a Chevra Kadisa előjárója tart előadást. Előadásának címe: „Emlékezésem ifjúságomra”. A kiváló író és előadó előadása iránt széles körben nagy érdeklődés mutatkozik.

FREGOLAN

FÜRDŐKÁDPAZTA
HOFEHÉRRE TISZTIT — NEM KARCOI

— Félévszázados kántori jubileum. A Pestszerterzsébeti Hitközség a múlt hónap-ban ünnepelte Pollák Sámuel th. főkántor működésének ötvenéves fordulóját. Az isten-tiszteleten dr. Kriszthó Béla főrabbi üdvözölte meleg szavakkal a jubiláns és áldást adta rá. Pollák Sámuel, megköszönve a főpapi áldást, válaszában írásmagyarázatba foglalta

Használt

férfi, nőruha, egyenruha, cipő és minden
egyébért sokat fizetek. 143—868.

— Zsidó leányok Öreg Sabbat ünnepélye. Meleg hangulatú szép szombatbucsuztató ünnepséget rendezett a Pesti Izraelita Hitközség női kereskedelmi szaktanfolyamának vallásos köre az elmúlt szombaton a Chevra dísztermében. A mincha és maariv istentiszteletek között vallásos énekek, zsoltárok, zsidó népdalok, költemények, a hetiszakas magyarazata, buzdító beszéd hangzottak el a növendékek ajkáról és dr. Sebestyén József rabbi tanításokkal erősítette meg a megjelentek lelkét. A növendékek közül Fenyő Éva, Erdős Magda, Frisch Veronika, Kohn Magda, Rosenfeld Éva, Csányi Veronika, Perl Franciska, Fischer János, Gáspár Ágnes, Grünfeld Livia, Perl Gabriella, Simon Vera szerepeltek. Sarbó Vilmos igazgató és a tanári kar buzgósgát dicséri ez a szép ünnepély, mely azt igazolta, hogy a leányok vallásos nevelése terén is áldásos munka folyik a hitközség iskoláiban.

KISS JÓZSEF CENTENÁRIUMA

alkalmából

összes költeményeinek I. II. III. kötetét

fűzve, összesen portóval együtt, az ösz-szeg előzetes beküldésével 18 pengőért, kötetenként 6 pengőért megküldi

BAUERNE KISS ERZSÉBET

Budapest, VI., Szondy-u. 94/a.

Tizkötetes Dubnow: Weltgeschichte-t

jó állapotban keresek. Árajánlatok Lénárd S., Szemlőhegy-u. 23/b. címre küldendők.

A P R Ó H I R D E T É S E K

ÁRA SZAVANKÉNT 25 FILLÉR

ÁLLAST KAPHAT

ERNYŐKÉSZÍTŐNŐ, lehet idősebb is, a szakmában tökéletes, állandó alkalmazást kaphat teljes ellátással. Fényképes ajánlatokat teljesítőképességgel, referenciákkal kérőv. Steinerné ernyő-, függöny- és kesztyűkészítő, Szeged, Kölcsey-utca 12. 1015

ZSIDÓ URINŐT, abszolút megbízható, magányos özvegyasszony házvezetőnőnek 10 fizetéssel felvesz. Szobalány van. Fényképes ajánlatot kérőv. Kaufmann Dávidné Szatmár, Batthyány-u. 14.

ÁLLAST KERES

ELŐMÁRKOZÓ és sameszi állást keres 33 éves, nős, jómegjelenésű, az elmúlt hitközség 8 éven át ilyen minőségben alkalmazásban állott magyar állampolgár, aki 2 és félévi munkaszünetet követően most érkezett haza hadművelési területéről és most családjával a legnagyobb szükségben van. Azonnal bárhová elmegy.

BÁRMILYEN alkalmazást elvállal délelőttre, vagy délutánra kereskedelmi végzettségű nő. Cím a kiadóban.

VIZSGÁZOTT masszírozónő és pedikűrő ajánlkozik. Hívásra hához is megy. Fenyőné. Szövetség-u. 36. sz. 1. Tel.: 424-027.

ELŐRENDÜ pedikűr, manikűr, Palotásné. Bpest, Fecske-utca 37. Telefonhívó: 137-417. Hívásra hához megy.

KÉPZETT hangu kántor, aki 8 évig jesivát látogatott, elhelyezkedne „Jeré somájim” jellegére.

LAKÁS. ELLÁTÁS

LAKÁSÉRT idősebb férfi vagy nő ellátását vállalná orth. házaspár. Felvilágosítást ad Friedmann József, Dohány-u. 56 1016

SZERÉNY SZOBÁT keres fiatal-ember, leveleket „Jó lakó” jellegére kiadiba. 1017

HÁZASSÁG

FÉRJEZ MENNE özvegyasszony berendezett lakással, havi 500.— pengő jövedelemmel, készpénzzel 50—55 év közötti urlemberhez, hasonló jövedelemmel. „Öszinté” jellegére.

HUSZONNYOLG éves vidéki, intelligens, házias hugomnak kilenczettel keresek vallásos ér-zésű férjet. „Szerény, biztos egzisztencia” jellegére a kiadoba

VEGVES

ELADÓ egy sütőház berendezés (dagasztó, nyújtó, tésztagé, örlőgép, 12 lőrés elektromotor, szíjtárcsák stb.). Cím: Izr. Hitközség, Ersekújvár, Kálvária-utca 10. 2139

ELADÓ teljesen új, finom bőrkötésű, magyar fordítású imakönyvsorozat. „Összes ünnepek” jellegére kiadiba. 1018

Figyelmeztetés!

Tudomásunkra jutott, hogy Klein Ignácz volt téglási sakter, jánosalmi rabbinak, sőt sokszor főrabbinak adja ki magát. Ez uton kinyilvánítjuk, hogy nevezett hitközségünkkel semmiféle szerződéses viszonyban nem áll. Nékünk nem alkalmazottunk és nem is volt. Amennyiben, mint jánosalmi rabbi lépne fel, csak félrevezetésül teheti.

Aut. Orth. Izr. Hitközség

Képviselőtestülete Jánosalma.

H Y M E N

Lövy Marianne és Reiss István jegyesek.
(Minden külön értesítés helyett.)

H A L Á L O Z Á S

Özv. Mittelmán Józsefné, jótékony és jámbor életének 82. évében csendes elhunyt. Az elhunytban Mittelmán Jenő kaposvári gyógyszerértulajdonos édesanyját gyászolja.

Művész síremlék, EICHBAUM MÓR-nál V., Rudolf-tér 3. szám (Margit-hidnál). Telefon: 124—674.

Kiadótulajdonos:

Magyarországi Izraeliták Országos Irodája
A szerkesztésért és kiadásért felelős:

ROOZ REZSŐ.

(Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és azok visszaküldésére sem vállalkozunk.)

Nyomatott

a Globus Nyomdaj Müintézet R. T. kör-forgógépein. Budapest, VI., Aradi-utca 8.
Felelős: vitéz Margittay Antal igazgató.

Hunyadi-só gyors és enyhe ✨ Ezt használd ha a gyomrod renyhe!